

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Jan Slavík

ZALOŽENÍ, VZNIK A NEPLATNOST OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): červen 2014

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. června 2014

Jan Slavík

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Tomáši Horáčkovi, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, odborné rady a vstřícnost. Dále bych chtěl poděkovat mé rodině za podporu při mých studiích.

Jan Slavík

Obsah:

Obsah:	3
Úvod.....	5
1. Obecně k procesu ustavení a vzniku obchodní společnosti	7
1.1 Příprava založení obchodní společnosti.....	8
2. Založení obchodní společnosti	9
2.1 Zakladatelská právní jednání	10
2.2 Společenská smlouva, stanovy a právní jednání obsažené v zakladatelské listině	11
2.2.1 Společenská smlouva osobních společností	13
2.2.2 Zakladatelské právní jednání kapitálových společností.....	15
2.3 Zakladatel.....	18
2.3.1 Nezletilý zakladatel.....	19
2.3.2 Zastoupení zakladatele.....	20
2.3.3 Zahraniční zakladatelé	21
2.4 Účel obchodních společností	22
2.5 Shrnutí.....	24
3. Předběžná společnost.....	25
3.1 Jednání za předběžnou společnost	25
3.1.1 Správce vkladů.....	27
3.2 Vklad.....	29
3.2.1 Dělení předmětů vkladu.....	31
3.2.2 Oceňování nepeněžitých vkladů	32
3.2.3 Splácení a vnášení vkladů.....	33
3.2.4 Převod vlastnického práva	34
3.3 Získání podnikatelského oprávnění	35
3.4 Doložení právního důvodu sídla	37
4. Vznik obchodní společnosti.....	38
4.1 Návrh na zápis do obchodního rejstříku	38
4.1.1 Osoby oprávněné podat návrh na zápis do obchodního rejstříku	39
4.1.2 Náležitosti návrhu na zápis do obchodního rejstříku.....	41

4.2 Zázpis notářem	44
5. Neplatnost obchodní společnosti	46
5.1 Jednotlivé druhy neplatnosti obchodních společností	49
5.2 Shrnutí neplatnosti obchodních společností	54
Závěr	56
Seznam zkratk	58
Seznam použité literatury a pramenů.....	59
Název diplomové práce v anglickém jazyce.....	61
Resumé.....	62
Abstract.....	63
Klíčová slova	64

Úvod

V této diplomové práci se budu zabývat založením, vznikem a neplatností obchodních společností. Téma je to rozsáhlé a přesahující svou šíří možnosti diplomové práce. Proto jsem se po konzultaci s vedoucím diplomové práce dohodl na zúžení tématu, tím že se v této práci nebudu zabývat evropskou společností a evropským hospodářským zájmovým družstvem, které jsou upraveny mimo zákon o obchodních korporacích ve zvláštních zákonech. Zabývat se budu tedy založením, vznikem a neplatností veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným a akciovou společností. Dále z důvodu rozsahu práce nebudu zabíhat do detailních rozborů problémů a institutů, které přímo nesouvisejí s tématem práce. Nicméně je mi jasné, že ne vždy se mi toto podaří, a že bude občas nutné k objasnění komentované problematiky širší nástin okolností.

Mým cílem je podrobně teoreticky rozebrat a popsat postup při zakládání obchodních společností od přípravných jednání před založením společnosti až po jednání bezprostředně následující po vzniku. Upozornit na nedostatky právní úpravy a navrhnout případná řešení de lege ferenda. Primárně budu rozebírat problematiku všem obchodním společnostem společnou. Jednotlivými obchodními společnostmi se budu zabývat až sekundárně v případě, že se bude úprava jednotlivých obchodních společností lišit od obecné. Tato práce si v žádném případě neklade za cíl, být pouhým návodem pro případné budoucí zakladatele, ale bude usilovat o hlubší rozbor jednotlivých problémů. Může se také stát, že v určitých fázích bude práce povrchní a čistě popisná, a to především s ohledem na rozsah práce a udržení konzistnosti. To však bude vykoupeno hlubším studiem jiných fází, které to dovolují.

Ve vztahu k platné právní úpravě bude tato diplomová práce především popisného charakteru a bude vycházet hlavně z mého výkladu nové právní úpravy, protože v době tvorby této práce, bylo relevantní literatury velmi málo. V místech, kde přijde v úvahu vícero výkladů nebo kde je odborná veřejnost odlišných názorů, se budu snažit popsat pro a proti jednotlivých výkladů a zaujmout vlastní stanovisko. Ve vztahu k předchozí právní úpravě budu komparativně upozorňovat pouze a především na proběhlé změny. Je nanejvýš zbytečné v každém odstavci zmiňovat, že „v tomto

zůstává právní úprava konzistentní“ apod. Pokud v konkrétních případech dojde k posunu v právní úpravě jednotlivých institutů, budu se snažit představit důvody, které k tomu zákonodárce vedly.

Dále se budu snažit do práce zahrnout českou a evropskou judikaturu a budu brát v potaz také evropské právo, které značně ovlivňuje obchodní společnosti, a to především v oblasti neplatnosti obchodních společností. To vše ovšem s ohledem na nově přijaté zákony (zejm. občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích, zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob).

1. Obecně k procesu ustavení a vzniku obchodní společnosti

Česká právní úprava zakládání obchodních společností je postavena na modelu dvoufázovosti ustavení a vzniku právnické osoby, ve kterém rozlišujeme, jak se samo nabízí, fázi ustavení právnické osoby (v případě obchodních společností používáme termín „založení“) a fázi vzniku právnické osoby (obchodní společnosti). Tento osvědčený dvoufázový model přebírá ze zrušeného obchodního zákoníku obecně pro právnické osoby občanský zákoník a speciálně pro obchodní korporace zákon o obchodních korporacích.

Právní teorie rozlišuje tři základní způsoby ustavení právnických osob. Prvním způsobem konstituování právnických osob je způsob volného ustavení. V tomto případě právnická osoba vzniká uzavřením resp. přijetím zakladatelského právního jednání.

Druhým typem je koncesní model, u kterého se ke vzniku právnické osoby vyžaduje speciálního povolení (koncese). Konstituování právnické osoby je v tomto modelu obligatorně dvoufázové (ustavení a vznik), ovšem ke vzniku právnické osoby nemůže dojít bez státního (veřejného) povolení (resp. koncese). V minulosti se takto konstitovaly například všechny akciové společnosti.¹ V současnosti se tento způsob používá např. při vzniku komoditních burz, ke kterému je třeba státního povolení, které uděluje podle povahy věci Ministerstvo zemědělství nebo Ministerstvo průmyslu a obchodu. Koncesním modelem ovšem není případ, kdy zákon vyžaduje k určitým činnostem státní licenci (např. banky, pojišťovny, směnárny atd.). Licence se v tomto případě vydává k umožnění provozování specifické regulované činnosti, nikoliv však ke vzniku právnické osoby samotné.

Třetím způsobem ustavení a vzniku právnických osob je normativní (registrační) model, který je v našem právním řádu nejrozšířenější. Stejně jako koncesní model je obligatorně dvoufázový, nevyžaduje však ke vzniku právnické osoby státního povolení. Ke vzniku právnické osoby podle tohoto způsobu bude potřeba právnickou osobu zapsat do veřejného rejstříku.²

---

¹ Ustanovení § 4 zákona č. 243/1949 Sb. o akciových společnostech, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI. Wolters Kluwer ČR [cit. 15. 3. 2014]. Zrušený od 1. 5. 1990.

² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8. Str. 443-444.

1.1 Příprava založení obchodní společnosti

Prvotním základem pro založení obchodní společnosti bývá obvykle nějaká představa, idea. Tu může pojmout jednotlivec či skupina osob. Vzhledem k tomu, že konstituování obchodní společnosti obecně není jednoduchý úkol, může v praxi dojít k různým situacím (mnohost zakladatelů, komplikovaně získatelné oprávnění k podnikání atd.), při kterých je rozumné si dopředu promyslet podnikatelský záměr a dohodnout se s ostatními zakladateli na okolnostech týkajících se založení obchodní společnosti. Z tohoto důvodu se v praxi vyvinula tzv. přípravná smlouva.

Jedná se o smlouvu innominátní, zákonem neupravenou, kterou si budoucí zakladatelé mezi sebou ujednávají vzájemná práva a povinnosti, které jim vzniknou v souvislosti s konstituováním obchodní společnosti. Přípravná smlouva bude nejčastěji upravovat závazek uzavřít budoucí společenskou smlouvu, její náležitosti, koordinaci přípravných prací, rozdělení úkolů mezi smluvní strany, lhůty pro jednotlivá jednání, konkurenční doložky, podmínky výpovědi a odstoupení od smlouvy a případně i sankční ujednání za porušení povinností ze smlouvy vyplývajících.

Přípravná smlouva v sobě obsahuje prvky smlouvy o smlouvě budoucí³ (ust. § 1785 a násl. OZ) a prvky společnosti dle § 2716 a násl. OZ. To však nebrání smluvním stranám, vzhledem k dikci ustanovení § 1 odst. 2 OZ a v jeho limitech, ujednat si práva a povinnosti v přípravné smlouvě odlišně.⁴

---

³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 8. 6. 1999, sp. zn 32 Cdo 2295/98.

⁴ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným: komplexní pohled na s.r.o. Vyd. 1. Praha: ASPI Publishing, 2002, XXIII, 483 s. ISBN 80-86395-37-5. Str. 69-72.

2. Založení obchodní společnosti

Jak již bylo řečeno výše, založení obchodní společnosti (obecně v občanském zákoníku ustavení právnické osoby) je první obligatorní stádium dvoufázového procesu, jehož cílem je konstituování obchodní společnosti.

Základní obecnou úpravu ustavení a vzniku právnických osob, která se užije subsidiárně i na obchodní společnosti, obsahuje občanský zákoník. Způsoby ustavení právnické osoby je v občanském zákoníku uvedeno příkladným výčtem. Pro potřeby této práce je nejvýznamnějším způsobem ustavení právnické osoby zakladatelským právním jednáním. Dalšími možnostmi jsou rozhodnutím orgánu veřejné moc, zákonem nebo případně jiným způsobem, který určí jiný právní předpis.⁵

Pokud budeme konkrétnější a přesuneme se k obchodním společnostem, můžeme říci, že obchodní společnosti se zakládají uzavřením společenské smlouvy či stanov nebo právním jednáním obsaženým v zakladatelské listině (tyto tři možnosti dále společně také jen „**zakladatelské právní jednání**“). Od tohoto momentu je právnická osoba resp. obchodní společnost založena. Sice ještě nemá účinky vůči třetím osobám, ale zakladatele již zakladatelské právní jednání zavazuje.

Zakladatelské právní jednání má v této fázi zakládání obchodní společnosti zcela nezastupitelnou úlohu. Jedná se o základní vnitřní dokument právnické osoby určující její vnitřní strukturu a organizaci a vytvářející práva a povinnosti mezi zakladateli (resp. společníky) a později vzniklou právnickou osobou a dále mezi zakladateli (resp. společníky) navzájem. Občanský zákoník vyžaduje pro ustavení právnické osoby pouze písemnou formu zakladatelského právního jednání, na rozdíl od zákona o obchodních korporacích, který vyžaduje písemnou formu s úředně ověřenými podpisy nebo formu veřejné listiny. V případě nedodržení zákonem předepsané formy se aplikuje obecná úprava o neplatnosti právních jednání (ustanovení § 582 odst. 1 věta první OZ) a zakladatelské právní jednání bude absolutně neplatné. Tuto neplatnost lze však dodatečně zhojit dle ustanovení § 582 OZ. Pokud je zakladatelské právní jednání neplatné, nemělo by dojít k zapsání právnické osoby do veřejného rejstříku. Pokud se

---

⁵ Ustanovení § 122 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 3. 2014].

tak však stane, nelze se již dovolat neplatnosti zakladatelského právního jednání, ale bude třeba dovolat se neplatnosti právnické osoby podle ustanovení § 129 OZ a v případě obchodních korporací také ustanovení § 92 ZOK.

Zakladatelské právní jednání můžeme rozdělit podle počtu zakladatelů, kteří jej činí, na jednostranné či vícestranné. V případě více zakladatelů se zakladatelské právní jednání v zákoně o obchodních korporacích nazývá společenská smlouva a v případě jednoho zakladatele jde o zakladatelskou listinu. Právní úprava akciové společnosti používá pro zakladatelské právní jednání ať jednostranné či vícestranné společný pojem stanovy.

Pojem zakladatelské právní jednání je terminologickou novinkou, kterou přinesla rekonstrukce občanského práva. Opouští se dříve používaný termín „zakladatelský dokument“, protože slovo „dokument“ označuje listinu, na které je jednání zachyceno, nikoliv však ono právní jednání samotné.⁶

2.1 Zakladatelská právní jednání

Aby bylo zakladatelské právní jednání schopné založit obchodní společnost, musí obsahovat tzv. essentialia negotii, tedy podstatné náležitosti právních jednání, které charakterizují obsah jednání a zároveň je dostatečně odlišují od jiných. Obecnými podstatnými náležitostmi zakladatelského právního jednání jsou dle ustanovení § 123 odst. 1 OZ:

- a) název,
- b) sídlo právnické osoby,
- c) předmět činnosti,
- d) určení statutárního orgánu, jeho vytváření a určení prvních členů.

Nebude-li právní jednání obsahovat všechny podstatné náležitosti, bude mu hrozit neplatnost právního jednání. Přičemž při posuzování neplatnosti je třeba na tyto případy nahlížet v souladu s ustanovením § 574 OZ, které říká, že na právní jednání je třeba hledět spíše jako na platné, než neplatné a dále je nutné vzít v potaz výkladová ustanovení § 555 a násl. OZ. Této neplatnosti je ovšem možné se dovolat pouze do

---

⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., ze dne 3. února 2012. 598 s. K § 122-131. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

vzniku obchodní společnost. Po tomto okamžiku se již nelze domáhat neplatnosti zakladatelského právního jednání. Jedinou možností pak je institut prohlášení neplatnosti obchodní společnosti jako celku (viz výklad v kapitole 5). V souvislosti s neplatností obchodních společností upravuje zákon o obchodních korporacích v § 92 odst. 2 tzv. *náležitosti nezbytné pro právní existenci právnické osoby*. Ty je třeba odlišit od *podstatných náležitostí zakladatelského právního jednání*. Zde lze říci, že náležitosti nezbytné pro právní existenci právnické osoby jsou podmnožinou podstatných náležitostí zakladatelských právních jednání jednotlivých obchodních společností, na kterých je nutno bezvýhradně trvat a proto je zákonodárce stíhá neplatností obchodní společnosti i po jejím vzniku.

2.2 Společenská smlouva, stanovy a právní jednání obsažené v zakladatelské listině

Společenská smlouva je jedním ze tří druhů zakladatelských právních jednání, jimiž vznikají obchodní společnosti, a jež jsou upraveny v zákoně o obchodních korporacích. Tedy alespoň terminologicky se jedná o tři různé pojmy. Věcně jde však pouze o dva instituty, a to společenskou smlouvu a právní jednání obsažené v zakladatelské listině (dále jen „zakladatelská listina“). Pojem „stanovy“ je pouze souhrnný název, který zákonodárce používá jako zažité a zjednodušující u akciové společnosti pro oba typy zakladatelských právních jednání podle předchozí věty.

Společenská smlouva má charakter synallagmatického právního jednání, protože zakládá všem zakladatelům vzájemná práva i povinnosti. Společenská smlouva je smlouva úplatná. Zakladatelé se společenskou smlouvou zavazují k přínosům do společnosti, buď formou peněžitých či nepeněžitých vkladů nebo formou osobní účasti na činnosti společnosti. Společenská smlouva se zakládá ve prospěch i k tíži třetí osoby, společníci mají totiž přínosy do společnosti plnit vůči společnosti, nikoliv sobě navzájem.⁷

---

⁷ DĚDIČ, J. Právo obchodních společností. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1998. 407 s. ISBN 80-7175-064-6. Str. 39.

Zakladatelská listina je jednostranným právním jednáním, kterým se zakládají jednočlenné obchodní korporace. V teorii se vedou spory o postavení jednočlenných obchodních společností, protože důvodem vzniku obchodních korporací je obecně společenství osob. Z tohoto důvodu stanoví občanský zákoník v § 210 odst. 2 právní fikci, že na jednočlennou právnickou osobu se hledí jako na korporaci. B. Havel k tomu dodává, že „*unipersonální korporace je korporace jako každá jiná, nikoliv právnická osoba sui generis, jak je někdy dovozováno.*“⁸

Pro zakladatelskou listinu samozřejmě platí to, co bylo výše řečeno o zakladatelském právním jednání a přiměřeně i o společenské smlouvě. Zakladatelská listina je onerózní (úplatné) a jednostranné právní jednání vyžadující formu veřejné listiny (ust. § 8 odst. 2 ZOK).

Vzhledem k tomu, že u akciové společnosti se používá obecnější pojem „stanovy“, tak se v praxi u nových obchodních společností setkáme se zakladatelskými listinami pouze u společností s ručením omezeným.

Stanovy mají dle judikatury i doktríny charakter smlouvy sui generis.⁹ Zákon přímo nedefinuje stanovy jako smlouvu, ale například v § 125 OZ se hovoří o tom, že právnická osoba vzniká přijetím stanov nebo uzavřením jiné smlouvy. Na jednu stranu je trochu zavádějící použití slova „přijetím“, které není u smluv běžné, ale na druhou stranu, pokud by zákonodárce měl v úmyslu stanovy definovat jinak, než jako smlouvu vypustil by slovo „jiné“. Podobný názor zastává také K. Eliáš, když uvádí, že stanovy jsou svou právní povahou smlouvou srovnatelnou se smlouvou společenskou.¹⁰

Tento pohled na stanovy, jako na smlouvu sui generis, byl dle mého názoru způsoben především možností sukcesivního založení akciové společnosti, kdy se stanovy přijímaly na ustavující valné hromadě prostou většinou přítomných, za účasti alespoň poloviny oprávněných účastníků a touto většinou mohly být na ustavující valné hromadě také změněny.¹¹ Což se od smluvních zásad výrazně vzdaluje, protože se závazky plynoucími ze smlouvy musí obecně souhlasit všechny smluvní strany. Dalším

---

⁸ ŠTENGLOVÁ I. a kol. Zákon o obchodních korporacích: Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3. Str. 25.

⁹ Viz např. ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 434-435, DĚDIČ, J. Obchodní zákoník. Komentář. II. Díl. 1. vyd. Praha: POLYGON 2002, 851-1743 s. ISBN 80-7273-071-1. Str. 1700 a např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003.

¹⁰ ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M. a POKORNÁ, J. Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé. 5. vyd. Praha: Beck, 2005, 617 s. ISBN 80-7179-391-4. Str. 279.

¹¹ ELIÁŠ 2005, op. cit., str. 278

nedostatkem předchozí právní úpravy v tomto směru bylo, že k jakékoliv změně stanov byla ex lege zmocněna dvoutřetinová většina přítomných akcionářů.¹² Od těchto prvků, které částečně potlačovaly smluvní principy, se zákon o obchodních korporacích oprostil, když nově musí přijmout (terminologicky možná nyní správněji „uzavřít“¹³) stanovy všichni zakladatelé a změnit stanovy lze v rozsahu, který nesvěřuje zákon nebo stanovy valné hromadě, pouze se souhlasem všech společníků.¹⁴ (Z praktického hlediska lze tedy doporučit, aby si společníci ve stanovách upravili způsob změny a doplňování stanov valnou hromadou obecně pro jakýkoliv případ.) Myslím si tedy, že dle nové právní úpravy jsou stanovy (hovoříme-li nyní o případě více zakladatelů, tedy o vícestranném právním jednání) smlouvou nikoliv sui generis, ale normální smlouvou, která se ničím neliší od společenské smlouvy ve smyslu zákona o obchodních korporacích.

Osobní společnost (veřejná obchodní společnost a komanditní společnost) se zakládá společenskou smlouvou, která musí být sepsána písemně s úředně ověřenými podpisy. V případě kapitálových společností (společnost s ručením omezeným a akciová společnost) vyžaduje zákon formu veřejné listiny, tedy sepsání notářským zápisem.¹⁵ Vyšší formální nároky, ve formě „dohledu“ notáře, kladené na založení kapitálových společností, směřují především k prevenci obsahových a procedurálních vad, což je u kapitálových společností pochopitelné s ohledem na komplikovanější vnitřní strukturu i právní úpravu.

2.2.1 Společenská smlouva osobních společností

Právní úprava založení osobních společností se v souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva nijak výrazně nezměnila. Právní úprava společenské smlouvy veřejné obchodní společnosti se od obecné úpravy liší minimálně (viz kapitola 2.1 a ust.

---

¹² Ustanovení § 186 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI. Wolters Kluwer ČR. [cit. 18. 3. 2014]. Zrušený od 1. 1. 2014.

¹³ Srov. HEJDA, J., ČÁP, Z., JAHELKA, P., JOSKOVÁ, L., VANĚČKOVÁ, V., Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně jejich návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání, Praha: Linde Praha a. s., 2013. 784 s. ISBN 978-80-7201-917-5. Str. 18.

¹⁴ A contrario ust. § 421 odst. 2 písm. a) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: ASPI. Wolters Kluwer ČR. [cit. 18. 3. 2014].

¹⁵ Ustanovení § 776 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb.

§ 123 odst. 1 OZ). Podle ustanovení § 98 ZOK se jedná, kromě obecných náležitostí také o:

- a) obchodní firmu společnosti,
- b) předmět podnikání nebo údaj, že společnost byla založena za účelem správy vlastního majetku (správa vlastního majetku je novinkou u osobních společností, kterou přinesla nová právní úprava), a
- c) určení společníků uvedením jména nebo jmen a příjmení, v případě právnické osoby názvu, a bydliště nebo sídla.

Úprava společenské smlouvy veřejné obchodní společnosti se použije přiměřeně podle ustanovení § 119 ZOK i na společenskou smlouvu komanditní společnosti. Společenská smlouva komanditní společnosti obsahuje nad tyto náležitosti, pro obě osobní společnosti společně, také

- d) určení, kdo ze společníků je komplementář a kdo komanditista, a
- e) výši vkladu každého komanditisty.¹⁶

Myslím si, že není nutné rozepisovat se o každé náležitosti společenské smlouvy a ani to není účelem této práce.

Právní úprava společenské smlouvy osobních společností v podstatě zcela překrývá, s výjimkou požadavku na uvedení sídla společnosti, obecné náležitosti podle občanského zákoníku. Na první pohled by se mohlo zdát, že občanský zákoník vyžaduje navíc i určení statutárního orgánu a jeho prvních členů. Pokud však toto určení nebude stanoveno ve společenské smlouvě, použije se dispozitivní ustanovení § 106 odst. 1 ZOK (resp. § 125 odst. 1 ZOK u komanditní společnosti), tedy bude určeno ex lege.

Zákon dále nepožaduje výslovně další náležitosti společenské smlouvy, ale předpokládá jejich možnou úpravu. Například „...z § 99 odst. 2 lze dovodit, že do společenské smlouvy lze začlenit úpravu většinového rozhodování o její změně, § 99 odst. 3 připouští, aby společenská smlouva určila odchylně počet hlasů společníků, a § 105 umožňuje upravit ve společenské smlouvě většinový souhlas při rozhodování o záležitostech společnosti. Ustanovení § 100 a § 103 odst. 1 počítají s možností upravit ve společenské smlouvě vkladovou povinnost společníků (a tím i vytvoření základního

---

16

Ustanovení § 124 zákona č. 90/2012 Sb.

kapitálu společnosti),...“.¹⁷ Dále také třeba možnost upravit odlišně od zákona podíly společníků na společnosti nebo zákaz konkurence a mnoho dalšího, a to i bez výslovného zmocnění zákona.

Společenskou smlouvu osobních společností musí uzavřít alespoň dva zakladatelé (příčemž je jedno, jestli jde o osoby fyzické či právnické) v písemné formě s úředně ověřenými podpisy. Nedodržení předepsané formy stíhá zákon absolutní neplatností (ust. § 6 odst. 1 ZOK). Ustanovení § 6 odst. 2 ZOK o tom, že na rozhodnutí nejvyššího orgánu společnosti se ustanovení § 6 odst. 1 ZOK nepoužije, se v tomto případě neuplatní, protože zakladatelé ještě nejsou před vznikem společnosti jejím nejvyšším orgánem.

2.2.2 Zakladatelské právní jednání kapitálových společností

Ve srovnání s osobními společnostmi prošla právní úprava zakládání kapitálových společností při rekodifikaci radikálnější změnou. Je zrušen tzv. zákaz řetězení společností s ručením omezeným s jediným společníkem, při kterém nebylo možné, aby společnost s ručením omezeným s jediným společníkem založila jako jediný zakladatel jinou společnost s ručením omezeným nebo se stala jediným společníkem jiné společnosti s ručením omezeným. Fyzická osoba může být nově jediným společníkem i ve více než jen třech společnostech s ručením omezeným a společnost s ručením omezeným může mít nově i více než padesát společníků. Není zde tedy žádné omezující pravidlo jak na počet zakladatelů, tak na to, zda jsou zakladateli fyzické či právnické osoby.

U akciové společnosti se nemění rozsah zakladatelů, ale dochází k zásadní změně v založení akciové společnosti zakomponováním zakladatelské listiny resp. zakladatelské smlouvy do stanov. Zakladatelská smlouva a zakladatelská listina akciové společnosti dříve měla pouze zřizovací funkci,¹⁸ tedy obsahovala okolnosti týkající se

---

¹⁷ ŠTENGLOVÁ I. a kol. Zákon o obchodních korporacích: Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013. 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3. Str. 221.

¹⁸

POKORNÁ, J. Obchodní zákoník: komentář. I. díl. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 1079 s. ISBN 978-80-7357-491-8. Str. 277.

vzniku akciové společnosti a po vzniku společnosti ztratila na významu a na chod společnosti neměla žádný vliv. Naproti tomu stanovy měly organizační funkci, tedy ožívaly až vznikem společnosti a upravovali vnitřní organizaci akciové společnosti, ale též vzájemná práva a povinnosti mezi společníky a společností.¹⁹

Nově se veškeré obsahové náležitosti zakladatelské smlouvy nebo zakladatelské listiny přesunuly do stanov (při založení tedy budou mít jak funkci zřizovací, tak funkci organizační), ze kterých mohou být po vzniku společnosti odstraněny. Po vzniku akciové společnosti se tedy v podstatě na obsahu stanov nic nemění. Část stanov zůstane vyhaslá a může být odstraněna, stejně tak jako zakladatelská listina nebo zakladatelská smlouva v předchozí právní úpravě. Rozsah podstatných náležitostí zakladatelského právního jednání akciové společnosti zůstává v podstatě stejný. Přibylo nebo bylo upraveno několik okolností (např. požadavek na určení systému vnitřní struktury společnosti, určení znalce, který provede ocenění nepeněžitých vkladů nebo změny týkající se změny převoditelnosti akcií na majitele) a byla vypuštěna ustanovení o sukcesivním založených akciové společnosti.

To nás přivádí k další zásadní změně týkající se založení akciové společnosti a tou je úplné vypuštění sukcesivního založení akciové společnosti, tedy založení na základě veřejné nabídky akcií. Tato varianta založení akciové společnosti byla velmi komplikovaná a zdlouhavá a v praxi o ni nebyl téměř žádný zájem.²⁰

Aby byly stanovy platné a účinné, je třeba, aby byly přijaty (pokud stanovy neurčí pozdější dobu účinnosti). V předchozí právní úpravě se stanovy přijímaly na ustavující schůzi prostou většinou přítomných, za účasti alespoň poloviny oprávněných účastníků v případě sukcesivního založení nebo všemi zakladateli v případě simultánního založení.

Stanovy akciové společnosti jsou upraveny v § 250 ZOK a jejich podstatnými náležitostmi jsou, kromě obecných náležitostí zakladatelských právních jednání, také:

- a) obchodní firma a předmět podnikání nebo činnosti,
- b) výši základního kapitálu,
- c) počet akcií, jejich jmenovitá hodnota, určení, zda a kolik akcií bude znít na jméno nebo na majitele, anebo zda budou vydány jako zaknihované cenné

---

¹⁹ ELIÁŠ 2005 op. cit., str. 278.

²⁰ HEJDA, op. cit., str. 303.

papíry, popřípadě údaj o omezení převoditelnosti akcií, popřípadě údaj, zda jsou akcie imobilizovány,

- d) mají-li být vydány akcie různých druhů, jejich název a popis práv s nimi spojených,
- e) počet hlasů spojených s jednou akcií a způsob hlasování na valné hromadě; mají-li být vydány akcie o různé jmenovité hodnotě, obsahují stanovy také počet hlasů vztahujících se k té které výši jmenovité hodnoty akcií a celkový počet hlasů ve společnosti,
- f) údaj o tom, který ze systémů vnitřní struktury společnosti byl zvolen, a pravidla určení počtu členů představenstva nebo dozorčí rady,
- g) jiné údaje, stanoví-li tak tento zákon.

Dále při založení akciové společnosti musí stanovy obsahovat a po vzniku lze vypustit také:

- h) údaje o tom, kolik akcií který zakladatel upisuje, za jaký emisní kurs, způsob a lhůtu pro splácení emisního kursu a jakým vkladem bude emisní kurs splacen,
- i) v jaké výši musí být splacen základní kapitál k okamžiku vzniku společnosti,
- j) tehdy, bude-li emisní kurs akcií plněn nepeněžitými vklady, jméno vkladatele, popis nepeněžitých vkladů, jakož i počet, jmenovitou hodnotu a druh akcií, které se za tento nepeněžitý vklad vydají, jejich formu nebo údaj, že budou vydány jako zaknihované cenné papíry, a určení znalce, který provede ocenění nepeněžitého vkladu,
- k) určení ceny nepeněžitých vkladů při založení společnosti,
- l) alespoň přibližnou výši nákladů, které v souvislosti se založením společnosti vzniknou,
- m) údaj o tom, koho zakladatelé určují členy orgánů společnosti, kteří mají být podle stanov voleni valnou hromadou,
- n) určení správce vkladů a
- o) tehdy, mají-li být vydány akcie jako zaknihované cenné papíry, čísla majetkových účtů, na které mají být zaknihované akcie vydány.

Podstatnými náležitostmi společenské smlouvy a zakladatelské listiny společnost s ručením omezeným jsou, kromě těch společných všem právníkům osobám podle občanského zákoníku, také:

- a) obchodní firma,
- b) předmět podnikání nebo činnosti společnosti,
- c) určení společníků uvedením jména nebo jmen a příjmení, v případě právnické osoby názvu, a bydliště nebo sídla,
- d) určení druhů podílů každého společníka a práv a povinností s nimi spojených, dovoluje-li společenská smlouva vznik různých druhů podílů,
- e) výši vkladu nebo vkladů připadajících na podíl nebo podíly,
- f) výši základního kapitálu a
- g) počet jednatelů a způsob jejich jednání za společnost.

Při založení společnosti s ručením omezeným musí společenská smlouva popř. zakladatelská listina, podobně jako u akciové společnosti, obsahovat také:

- h) vkladovou povinnost zakladatelů, včetně lhůty pro její splnění,
- i) údaj o tom, koho zakladatelé určují jednatelem nebo jednatelemi, popřípadě členy jiných orgánů společnosti, kteří mají být podle tohoto zákona voleni valnou hromadou,
- j) určení správce vkladů a
- k) u nepeněžitého vkladu jeho popis, jeho ocenění, částku, kterou se započítává na emisní kurs, a určení osoby znalce, který provede ocenění nepeněžitého vkladu.²¹

Náležitosti h) až k), jsou podstatnými pouze při založení společnosti a po jejím vzniku je lze ze společenské smlouvy resp. zakladatelské listiny vypustit.

2.3 Zakladatel

Zakladatelem obchodní společnosti rozumíme osobu, jež je účastníkem právního jednání směřujícího k založení obchodní společnosti,²² resp. zakladatelského právního jednání. Konkrétně půjde o strany společenské smlouvy a stanov nebo o vydavatele zakladatelské listiny. Zakladatelem může být jak osoba fyzická tak osoba právnická. A

---

²¹ Ustanovení § 146 zákona č. 90/2012 Sb.

²² DĚDIČ 1998 op. cit str. 36.

to co se týče druhů obchodních společností bez omezení, které obsahovala předchozí právní úprava.

Podle zrušeného obchodního zákoníku mohla fyzická či právnická osoba, jako společník (tedy i zakladatel *a fortiori – a maiori ad minus*) s neomezeným ručením, figurovat pouze v jedné obchodní společnosti. Společnost s ručením omezeným mohla mít maximálně padesát společníků a jedna fyzická osoba mohla být společníkem maximálně tří společností s ručením omezeným. Také bylo zakázáno řetězení společností s ručením omezeným. Tedy měla-li společnost s ručením omezeným jediného společníka, nemohla založit jako jediný zakladatel jinou společnost s ručením omezeným. Veškerá tato omezení zakladatelů resp. společníků byla rekodifikací zrušena, a to především z důvodu „znění čl. 2 Dvanácté směrnice, která dává stávajícím zákonem upravené možnosti omezení pouze dispozitivně a není nutné české obchodní společnosti zatěžovat více než je třeba. Doprovodným důvodem je to, že pro zákaz řetězení není praktické podpory, když ze strany podnikatelské praxe se stále více a více ozývají hlasy po zrušení dnešní reprobace. Ochrana, kterou původně sledoval, je nově dána zvýšenou regulací správy obchodní korporace a zejména pravidly o podnikatelských seskupení.“²³

Zakladatelem obchodní společnosti může být osoba, která má právní osobnost, tedy způsobilost mít práva a povinnosti a která je svéprávná, tedy je způsobilá právně jednat. Pokud by zakladatel nemohl právně jednat, mohl by za něj obchodní společnost založit jeho zákonný zástupce. Toto právní jednání by však muselo být schváleno opatrovnickým soudem podle § 461 odst. 1 OZ, z toho důvodu, že vklad není běžnou záležitostí s nakládáním se jměním zastoupeného. To ovšem neplatí, pokud zákon požaduje osobní účast zakladatele na činnosti obchodní společnosti. V tomto případě není zákonné zastoupení přípustné.²⁴

Zakladatelem veřejné obchodní společnosti nemůže být také ten, na jehož majetek byl v posledních 3 letech prohlášen konkurs, nebo byl návrh na zahájení insolvenčního řízení zamítnut pro nedostatek majetku, anebo byl konkurs zrušen proto, že je jeho majetek zcela nepostačující.²⁵

---

²³ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. 92 s. K § 11-14. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>.

²⁴ DĚDIČ 1998 op. cit., str. 37.

²⁵ Ustanovení § 95 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb.

To se použije přiměřeně také na komplementáře komanditní společnosti.

2.3.1 Nezletilý zakladatel

Novinkou v právní úpravě je možnost nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, samostatně provozovat obchodní závod nebo jinou obdobnou výdělečnou činnost, pokud mu k tomu dá souhlas zákonný zástupce a soud.²⁶ Ovšem je otázkou, jestli lze pod pojem „provozování obchodního závodu a jiné výdělečné činnosti“ podřadit i založení obchodní společnosti. Na jednu stranu lze říci, že pokud by chtěl zákonodárce svěřit nezletilým možnost zakládat obchodní společnosti, dalo by se to definovat lépe. Zvláště z legální definice závodu²⁷ nabývám dojmu, že nezletilý může jinou osobou již vytvořený obchodní závod pouze provozovat, nikoliv založit obchodní společnost. Otázkou tedy bude, co je myšleno jinou obdobnou výdělečnou činností. V důvodové zprávě k zákonu o obchodních korporacích se uvádí, že „§ 33 *Občanského zákoníku umožňuje, aby zákonný zástupce udělil nezletilému povolení k samostatné výdělečné činnosti“²⁸. Pokud se nezletilý rozhodne provozovat výdělečnou činnost, která bude vyžadovat založení obchodní společnosti a k této činnosti mu dá souhlas zákonný zástupce, bude muset rozhodnout soud, zdali k tomuto přidělení způsobilosti k založení obchodní společnosti přivolí nebo nepřivolí.*

Alternativou k výše popsané nejisté variantě je přiznání svéprávnosti podle § 37 OZ, kdy na návrh nezletilého nebo jeho zákonného zástupce s jejich souhlasem, soud přizná plnou svéprávnost nezletilému, který dosáhl věku šestnácti let a který je schopen sám se živit a obstarávat si své záležitosti. Takto plně svéprávnému nezletilému potom již nic nebrání stát se zakladatelem obchodní společnosti.

2.3.2 Zastoupení zakladatele

---

²⁶ Ustanovení § 33 zákona č. 89/2012 Sb..

²⁷ Ustanovení § 502 zákona č. 89/2012 Sb.: „*Obchodní závod je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování činnosti.*“

²⁸ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012 Sb., k § 31-36, str. 50.

Zakladatel obchodní společnosti může k založení obchodní společnosti zmocnit zmocněnce. Tato možnost sice v zákoně, na rozdíl od předchozí právní úpravy²⁹ (bohužel, viz níže), výslovně uvedena není, ale není zde ani zakázána a použije se tedy obecná úprava zastoupení podle občanského zákoníku. Forma plné moci se vyžaduje na stejné úrovni, jaká je potřeba pro právní jednání, ke kterému se zástupčí oprávnění uděluje.³⁰ Tedy plná moc, kterou se uděluje zástupčí oprávnění k založení osobní společnosti, musí být písemná s úředně ověřenými podpisy.³¹ Plná moc pro založení kapitálové společnosti musí mít formu veřejné listiny.³² Požadavek plné moci ve formě veřejné listiny se nasetkal v praxi s velkým nadšením a přináší značné komplikace pro správu obchodní společnosti. „Osoby, které se předtím nechávaly při těchto standardních úkonech v životě obchodních společností zastoupit svým právním zástupcem na základě plné moci opatřené úředně ověřeným podpisem, který mohly získat na jakékoliv pobočce CzechPoint, nyní musí přímo k notáři. Za těchto okolností je však pro ně mnohdy jednodušší, aby se k němu dostavily za účelem sepsání notářského zápisu o rozhodnutích valné hromady samotné, než aby jej navštívily za účelem podpisu plné moci. Institut zastoupení tak v této souvislosti do značné míry ztrácí svůj smysl.“³³

Z těchto důvodů bych de lege ferenda navrhl vrátit se v tomto směru k úpravě, kterou obsahovalo ustanovení § 57 odst. 2 ObchZ a vložit jej do zákona o obchodních korporacích.³⁴ Druhou možností by byla změna úpravy zastoupení v občanském zákoníku, která by vypustila požadavek na dodržení formy veřejné listiny u plných mocí a požadovala by písemnou formu s úředně ověřenými podpisy. Dle informací, které v současnosti prosakují do medií, se souhrnné opravné novely občanského zákoníku bohužel dočkáme nejdříve s účinností od 1. 1. 2015.

2.3.3 Zahraniční zakladatelé

---

²⁹ Ustanovení § 57 odst. 2 zák. č. 513/1991 Sb.

³⁰ Ustanovení § 441 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb.

³¹ Ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

³² Ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

³³ ČERVINKA Michal, Novinky v zastoupení podle NOZ. Epravo.cz [online]. 2014 [cit. 30. 5. 2014]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/novinky-v-zastoupeni-podle-noz-94217.html>.

³⁴ „Uzavírá-li společenskou smlouvu zmocněnec na základě plné moci, musí být na ní podpis zmocnitele úředně ověřen. Plná moc se přiloží k společenské smlouvě.“

Stejně tak, jako není zakázáno zastoupení zakladatele na základě plné moci, není zakázáno ani založení obchodní společnosti zahraniční osobou. Co platí obecně o zakladateli, se použije i na zahraničního zakladatele, protože podle ustanovení § 26 odst. 2 ZMPS mají cizinci a zahraniční právnické osoby, není-li stanoveno jinak, stejná práva a povinnosti jako státní občané České republiky a české právnické osoby. Pokud tedy přijede zahraniční zakladatel založit obchodní společnost do České republiky, neměl by v praxi vzniknout nějaký zásadní problém. Horší to ovšem je v situaci, kdy zahraniční zakladatel do České republiky přijet založit obchodní společnost nemůže.

Domnívám se, že zahraniční zakladatelé mohou založit v zahraničí osobní společnosti. Úředně ověřené podpisy na společenské smlouvě však bude nutno superlegalizovat a doručit na rejstříkový soud v České republice. Je-li stát, ve kterém bylo právně jednáno, stranou Haagské úmluvy³⁵, postačí opatřit společenskou smlouvu Apostilou, nebo stranou jiné bilaterální smlouvy o právní pomoci, může být použito bez dalšího ověření. Pokud by společenská smlouva nebyla sepsána v českém jazyce, bude potřeba vyhotovit její úřední překlad.³⁶

U založení kapitálových společností je v tomto ohledu situace horší, protože k jejich založení je potřeba veřejná listina, kterou se podle zákona o obchodních korporacích rozumí notářský zápis podle zákona č. 358/1992 Sb. notářského řádu, v platném znění, který může sepsat pouze český notář.

Jinou možností zahraničních zakladatelů, jak založit obchodní společnost v České republice je nechat se zastoupit zmocněncem. Pro zastoupení zahraničního zakladatele platí to samé, co již bylo řečeno o zastoupení zakladatele obecně s výjimkou, že *„podle § 44 odst. 2 ve spojení s odst. 4 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, postačí pro zachování formy plné moci, vyhovuje-li její forma právnímu řádu platnému mimo jiné v místě, ve kterém má zmocnitel své sídlo nebo obvyklý pobyt nebo ve kterém byla plná moc vystavena. Pokud podle některého z těchto právních řádů nemusí být plná moc udělena ve formě notářského zápisu, není plná moc v takové formě třeba ani pro zastupování takového cizince na území České republiky.“*³⁷

---

³⁵ Haagská úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin ze dne 5. října 1961.

³⁶ Ustanovení § 24 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve spojení s § 96 odst. 3 zákona č. 304/2013 Sb.

³⁷ ČERVINKA 2014 op. cit.

2.4 Účel obchodních společností

Novinkou v občanském zákoníku je úprava účelu právnických osob, včetně definice zakázaných právnických osob a veřejné prospěšnosti. Právní úprava rozlišuje na právnické osoby veřejného zájmu a soukromého zájmu, přičemž její povaha se posuzuje podle hlavní činnosti právnické osoby.

Zákon výslovně zakazuje založit právnickou osobu, jejímž účelem je porušení práva nebo dosažení nezákonného cíle a v ustanovení § 145 odst. 1 OZ uvádí demonstrativní výčet zakázaných účelů. T. Dvořák zde uvádí, že vzhledem k charakteru omezeného soudního přezkumu v řízení o prvozápise obchodních společností do obchodního rejstříku, by i přes tento zákaz právnická osoba mohla vzniknout a nelze ji poté pro tento důvod zrušit.³⁸ K tomu bych jen dodal, že pokud by došlo k porušení tohoto zákazu a k založení obchodní společnosti za účelem uvedeným v § 145 OZ, bylo by to dokonce důvodem pro vyslovení neplatnosti celé obchodní společnosti podle ustanovení § 129 odst. 1 písm. c), která má za následek vstup do likvidace a výmaz z obchodního rejstříku.

Novinkou je také statut veřejné prospěšnosti právnické osoby. Veřejně prospěšná je ta právnická osoba, která v souladu se svým zakladatelským právním jednáním přispívá svou vlastní činností k dosahování obecného blaha,

- a) pokud na rozhodování právnické osoby mají vliv jen bezúhonné osob,
- b) pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a
- c) pokud využívá své jmění hospodárně k veřejně prospěšnému účelu.³⁹

Statut veřejné prospěšnosti může získat jakákoliv právnická osoba s výjimkou právnických osob veřejného práva.⁴⁰ Statut veřejné prospěšnosti se uvádí v obchodním rejstříku a o jeho udělení rozhoduje soud. Občanský zákoník předvídá v § 147 přijetí jiného právního předpisu, který stanoví podmínky a podrobnosti udělení statutu veřejné

---

³⁸ T. DVOŘÁK in ŠVESTKA op. cit. str. 486.

³⁹ Ustanovení § 146 zákona č. 89/2012 Sb.

⁴⁰ NOVOTNÝ, P. Nový občanský zákoník: principy a základní pojmy. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2014, 144 s. ISBN 978-80-247-5163-4. Str. 44.

prospěšnosti (zákon o statutu veřejné prospěšnosti).⁴¹ Tento zákon byl však Senátem Parlamentu ČR dne 12. 9. 2013 zamítnut a ustanovení občanského zákoníku tedy nebudou do doby jeho přijetí aplikovatelná.⁴² Senátoři kritizovali zejména krátkou legisvakanční lhůtu, během níž se tyto zásadní změny fakticky nedají stihnout (řádově desítky tisíc návrhů na přiznání statusu soudním rozhodnutím).⁴³

2.5 Shrnutí

Společnost je tedy založena dnem účinnosti zakladatelského právního jednání. Veřejná obchodní společnost a komanditní společnost je založena podepsáním společenské smlouvy s úředně ověřenými podpisy. Společnost s ručením omezeným je založena uzavřením společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny ve formě veřejné listiny. Akciová společnost je založena přijetím stanov ve formě veřejné listiny.

Největších změn v tomto stádiu zakládání obchodních společností doznala právní úprava omezující počet a právní formu zakladatelů u kapitálových společností, která byla zrušena a zakladatelem obchodních společností tedy může být fyzická i právnická osoba v počtu od jedné do nekonečna. Zrušena byla také sukcesivní metoda založení akciové společnosti. U osobních společností byla zrušena omezení, která stanovovala, že osoba může být společníkem s ručením neomezeným pouze v jedné společnosti.

---

⁴¹ NOVOTNÝ op. cit. str. 44.

⁴² ŠVESTKA op. cit. str. 490-491.

⁴³ Statut veřejné prospěšnosti zamítnut. Ipravnik.cz. 16. 9. 2013 [cit. 25. 3. 2014]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/aktuality/art_8609/status-verejne-prospesnosti-zamitnut.aspx.

3. Předběžná společnost

3.1 Jednání za předběžnou společnost

Aby založená obchodní společnost mohla vzniknout, tedy před tím, než bude legalizována,⁴⁴ je třeba ještě obstarat určité další záležitosti. Především se jedná o obstarání podnikatelského oprávnění, souhlasu s umístěním sídla, splnění vkladové povinnosti, podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku apod. Aby byly tyto záležitosti splněny, musí být k jejich obstarání někdo oprávněn. Oprávnění za společnost jednat před jejím vznikem může vyplývat ex lege bez dalšího (např. osoby, které podávají návrh na zápis do obchodního rejstříku), ze smlouvy (např. správce vkladů) anebo je zde třetí možnost, že za obchodní společnost může jednat před jejím vznikem kdokoliv, pokud tato jednání budou později obchodní společností schválena (tedy oprávnění také ex lege, ale s podmínkou schválení).

Přijetím zákona obchodního zákoníku byli původně oprávněni za obchodní společnosti jednat pouze zakladatelé a pouze v souvislosti se vznikem obchodní společnosti. Veškerá takto učiněná právní jednání přešla na obchodní společnost dnem jejího vzniku, pokud to tato společnost do třech měsíců neodmítla. V případě, že za obchodní společnost jednala osoba odlišná od zakladatele nebo jednání nesouviselo se vznikem obchodní společnosti nebo bylo jednání učiněno před založením společnosti, jednalo se o neplatné právní jednání.

Postupně byl tento postup novelami obchodního zákoníku upravován až do dnešního stavu. Nejprve byla zavedena možnost jednat jménem obchodní společnosti jakákoliv osobou. Dále bylo zrušeno omezení jednání za obchodní společnost před založením obchodní společnosti. Jednání před vznikem obchodní společnosti poté již nemuselo souviset se vznikem obchodní společnosti, ale mohlo se týkat čehokoliv, nejčastěji však stále šlo o okolnosti týkající se vzniku a částečně také již podnikání.

Tyto postupné novely tak přinesly větší ochranu třetím osobám, které nemusely a často ani nemohly vědět, kdo za vznikající obchodní společnost jedná a jestli se to

---

⁴⁴ PELIKÁNOVÁ, I., ZAHRADNÍČKOVÁ, M., VÍT, J., PLÍVA, S., PŘIBYL, Z., a ČERNÁ, S. Obchodní právo. 2. přeprac. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998, 571 s. ISBN 80-85963-58-2. Str. 157-158.

týká vzniku obchodní společnosti či nikoliv. Dále trochu „uvolnily ruce“ zakladatelům, kteří již nemuseli čekat, až skončí relativně dlouhý proces konstituování obchodní společnosti a mohli právně jednat jménem obchodní společnosti mnohem dříve. Na druhou stranu navaly novely větší nároky na zakladatele, kteří měli povinnost po vzniku obchodní společnosti předložit obchodní společnosti seznam právních jednání z doby před vznikem obchodní společnosti. Sankcí za porušení této povinnosti byla společná a nerozdílná odpovědnost zakladatelů za škodu vzniklou věřitelům. Toto řešení nebylo dle mého názoru úplně šťastné, neboť v určitých případech nemohlo být v silách zakladatelů vypátrat veškeré osoby, které v období před vznikem obchodní společnosti jednaly jejím jménem. Obchodní společnost pak tato jednání musela do tří měsíců od vzniku obchodní společnosti schválit, což vyžadovalo větší pozornost oproti předchozí úpravě, kdy stačilo pouze pasivně neodmítnout.

Nicméně po rekonstrukci soukromého práva jsou zakladatelé této ne úplně logické povinnosti zproštěni. Nově se dle občanského zákoníku pouze obecně upravuje, že před vznikem právnické osoby lze jejím jménem jednat a že právnická osoba může účinky těchto jednání pro sebe převzít do tří měsíců od vzniku společnosti. Jinak by z toho jednání byl i nadále zavázán sám ten, kdo takto za obchodní společnost jednal. Předpokládá se, že ten, kdo jednal jménem obchodní společnosti, má zájem na tom, aby právní jednání, která učinil, přešlo na obchodní společnost a přihlásí se u vzniklé obchodní společnosti sám. Tří měsíční lhůtu stanoví nový občanský zákoník nad rámec evropských směrnic,⁴⁵ a to především z toho důvodu, že nelze ponechávat třetí osoby po delší dobu v nejistotě, jaký je právní stav.⁴⁶

Za dosud nevzniklou společnost tedy může jejím jménem (tedy pod její budoucí obchodní firmou) jednat kdokoli. Avšak z tohoto jednání bude oprávněn a zavázán sám, protože jednání nemůže zavazovat někoho, kdo ještě neexistuje, případně ani

---

⁴⁵ Ustanovení čl. 8 SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2009/101/ES, ze dne 16. září 2009, o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření. In: EUR-lex. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>. (původně čl. 7 PRVNÍ SMĚRNICE RADY 68/151/EHS, ze dne 9. března 1968, o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření. In: EUR-lex. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.)

⁴⁶ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012 Sb., k § 122-131, str. 72.

nevznikne.⁴⁷ Bude-li jménem společnosti jednat současně více osob, budou oprávněny a zavázány společně a nerozdílně (solidárně)⁴⁸. Zároveň směrnice⁴⁹ „výslovně povoluje, aby se ti, kdo za předběžnou právní osobu jednali, s druhou stranou dohodli, že následek jejich solidarity při nepřevzetí účinků jednání vznikající se právní osobou nenastane, popř. že nastane jiný než právě tento právní následek. U směrnice je takové výslovně upravené povolení učiněné ad hoc nezbytné, v občanském zákoníku však není namístě, protože i v tomto ohledu platí obecná direktiva § 1 odst. 2, jež v naznačeném směru nevyklučuje smluvní dispozici stran.“⁵⁰

To, že jsou osoby, které jednali za dosud nevzniklou obchodní společnost, oprávněny a zavázány samy, je ve své podstatě sankcí za to, že jednají jménem neexistující společnosti, což nemusí druhá strana vědět. Určitá jednání za společnost před jejím vznikem jsou však nezbytná a zákon proto umožňuje jejich převzetí společností.⁵¹

Současná právní úprava je dle mého názoru jasnou odpovědí na předchozí nepřilíš jasnou úpravu jednání za společnost před jejím vznikem, kdy v odborné literatuře bylo sporné, zda zakladatelé jednají jménem svým na účet budoucí společnosti nebo zda jednají jménem a na účet budoucí společnosti.⁵²

3.1.1 Správce vkladů

Za jednání za obchodní společnost před jejím vznikem se považuje také jednání správce vkladů, který před vznikem společnosti přijímá a spravuje splacené nebo vnesené předměty vkladů. Správcem může být v současnosti kdokoliv s předpokladem odborné způsobilosti ke správě vkladů. Dle předchozí právní úpravy jím mohl být pouze pověřený zakladatel nebo banka.

Správce vkladů vykonává svou funkci na základě písemné smlouvy o správě vkladů se všemi zakladateli a zpravidla za úplat. Správcovskou činnost je povinen

---

⁴⁷ Ustanovení § 17 zákona č. 89/2012 Sb..

⁴⁸ DĚDIČ 2002 op. cit., str. 429

⁴⁹ Směrnice č. 2009/101/ES (původně První směrnice).

⁵⁰ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012 Sb., k § 122 až 134, str. 72

⁵¹ DĚDIČ 2002 op. cit., 430.

⁵² DĚDIČ 2002 op. cit., 429.

vykonávat s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost.⁵³ Právní jednání, jež činí jménem vznikající obchodní společnosti správce vkladů a která směřují ke splacení vkladu, není třeba dodatečně obchodní společností schvalovat podle ustanovení § 127 OZ, protože práva ke splaceným vkladům přecházejí na společnost ex lege dnem jejího vzniku.⁵⁴

Protože na správce vkladu se použijí přiměřeně ustanovení § 2430 OZ a násl. o příkazu,⁵⁵ musí být správce svéprávný, musí jednat poctivě a pečlivě podle svých schopností. Správcem může být jak fyzická, tak právnická osoba, za kterou ovšem musí jednat osoba splňující nároky na správce vkladu. Dle § 2438 OZ náleží správci odměna, pokud byla sjednána nebo pokud je obvyklá a vzhledem k předchozí právní úpravě, kdy se na výkon činnosti správce vkladu přiměřeně použila ustanovení o mandátní smlouvě, obvyklá je. Pokud ovšem bude zájem ujednat si správu vkladu bezplatně, tak tomu právní úprava nebrání.

Správce vkladu musí být k přijímání nebo pro správu vkladů před vznikem společnosti pověřený společenskou smlouvou. Přestože výslovně je požadavek na určení správce vkladů pouze u vznikající společnosti s ručením omezeným⁵⁶ a akciové společnosti,⁵⁷ vyplývá z ustanovení § 18 ZOK, že jakmile se zakladatelé zavážou k vkladové povinnosti před vznikem obchodní společnosti, mělo by být určení správce vkladů obligatorní součástí společenské smlouvy.

V situaci, kdy správcem vkladů je určen jeden ze zakladatelů, tedy smluvní strana společenské smlouvy, jsou smluvní vztahy ke správci účinně založeny pověřením ve společenské smlouvě. Není tedy zapotřebí uzavírat samostatnou smlouvu o správě vkladů. I když v případě, že by zakladatelé chtěli „utajit“ například odměnu, která by správci vkladů za činnost náležela, bylo by lepší uzavřít smlouvu o správě vkladů mimo společenskou smlouvu, protože společenská smlouva se po vzniku obchodní společnosti zveřejňuje ve sbírce listin obchodního rejstříku.

Ve smlouvě o správě vkladů nebo ve společenské smlouvě by ve smyslu ustanovení § 2439 OZ měla být obsažena plná moc k právnímu jednání souvisejícímu se správou vkladů před vznikem obchodní společnosti, v opačném případě by ji měli

---

⁵³ Důvodová zpráva zákona č. 90/2012 Sb. K § 15 až 29. Str. 20.

⁵⁴ DĚDIČ 2002 op. cit., str. 432

⁵⁵ Ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb.

⁵⁶ Ustanovení § 146 odst. 2 písm. c) zákona č. 90/2012 Sb.

⁵⁷ Ustanovení § 250 odst. 3 písm. g) zákona č. 90/2012 Sb.

zakladatelé včas správci vkladů vystavit. Udělení plné moci mimo smlouvu o správě vkladu má opět tu výhodu, že třetí subjekty, s nimiž správce vkladů jedná, nezjistí údaje uvedené ve smlouvě. Opět půjde především o případnou odměnu, které si zakladatelé se správcem vkladů ujednali.

Jak již bylo řečeno výše, správce jedná jménem společnosti a z tohoto jednání, pokud přímo souvisí se správou vkladů, bude obchodní společnost oprávněna a zavázána ze zákona vznikem obchodní společnosti. Pokud ovšem správce vkladů překročí rozsah těchto zástupčích oprávnění, bude muset obchodní společnost tato jednání na sebe převzít podle ustanovení § 127 OZ, jinak z nich bude oprávněn a zavázán správce vkladů sám.

3.2 Vklad

Úprava vkladů do obchodních společností se věcně příliš neliší od předchozí právní úpravy. K určitým změnám však dochází, a to zejména ke změnám terminologickým a formulačním.⁵⁸ Podle K. Eliáše obchodní zákoník užíval pojem vkladu v několika různých významech.⁵⁹ Proto zákon o obchodních korporacích definuje v ustanovení § 15 **vklad** jako číselné peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu obchodní společnosti⁶⁰ a **předmět vkladu** jako věc, která se do společnosti vkládá za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní. Souhrn všech vkladů pak tvoří základní kapitál.⁶¹

Vkladovou povinností se vkladatel zavazuje v zakladatelském právním jednání k vnesení předmětu vkladu do obchodní společnosti a tím k převedení vlastnického práva na obchodní společnost za účelem nabytí podílu na základním kapitálu obchodní společnosti. Vkladová povinnost je tedy založena zakladatelským právním jednáním a musí být splněna podle § 17 odst. 1 ZOK ve lhůtě a způsobem stanoveným zákonem o obchodních korporacích a zakladatelským právním jednáním. Podle zákona se vkladová povinnost splní u osobních společností v penězích a bez zbytečného odkladu po vzniku

---

⁵⁸ HEJDA op. cit., str. 27.

⁵⁹ ELIÁŠ 2005 op. cit., str. 19.

⁶⁰ Ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

⁶¹ Ustanovení § 30 zákona č. 90/2012 Sb.

své účasti ve společnosti.⁶² U kapitálových společnostech zákon stanoví pouze lhůtu ke splacení vkladů, povinnost splatit před vznikem společnosti alespoň určitou část základního kapitálu a vnést veškeré nepeněžitě vklady.⁶³ U společnosti s ručením omezeným musí zakladatel splnit svou vkladovou povinnost nejpozději do 5 let od vzniku obchodní společnosti, nestanoví-li společenská smlouva lhůtu kratší.⁶⁴ Před vznikem společnosti s ručením omezeným je dále nutné splatit celé vkladové ážio a na každý podíl alespoň 30 % tohoto vkladu.⁶⁵ U akciové společnosti je lhůta pro splnění vkladové povinnosti kratší. Zakladatel musí vnést vklad nejpozději do jednoho roku od vzniku společnosti.⁶⁶ A nejdéle před vznikem akciové společnosti musí být splaceno celé emisní ážio a nejméně 30 % jejího základního kapitálu.⁶⁷

Určení výše vkladu nebo vkladů připadajících na jednotlivé podíly je obligatorní náležitostí zakladatelského právního jednání komanditní společnosti (co se vkladu komanditistů týče), společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Určení výše vkladu je dále nezbytnou náležitostí existence právnické osoby (pokud je vklad určen zákonem nebo zakladatelským právním jednáním) podle ustanovení § 92 odst. 2 ZOK ve spojení s ustanovením § 129 OZ o neplatnosti právnické osoby. Pro veřejnou obchodní společnost je závazání se ke vkladové povinnosti a určení výše vkladů pouze fakultativní náležitostí společenské smlouvy.

Právní mechanika úpravy vkladů se skládá ze dvou kroků (právních jednání). Prvním krokem je určení vkladu, předmětu vkladu, založení právní povinnosti vložit předmět vkladu do obchodní společnosti a v případě nepeněžitých vkladů určena částka, která se má započítat na emisní kurs. Druhým krokem je právní jednání mezi zakladatelem resp. společníkem a správcem vkladů resp. obchodní společností, kterým je vkladová povinnost splněna.⁶⁸

„Ekonomická funkce právního institutu vkladu je spojena s nutností zajistit úvodní majetkovou autonomii obchodní korporace při jejím založení, resp. vzniku, případně ji upravit v pozdějších etapách jejího životního cyklu v závislosti na vnějších nebo vnitřních okolnostech. Účelem institutu je poskytnout obchodní korporaci

---

⁶² Ustanovení § 100, § 119 a § 121 zákona č. 90/2012 Sb.

⁶³ Ustanovení § 23 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb.

⁶⁴ Ustanovení § 150 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

⁶⁵ Ustanovení § 148 zákona č. 90/2012 Sb.

⁶⁶ Ustanovení § 344 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

⁶⁷ Ustanovení § 253 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

⁶⁸ ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 33.

přiměřenou hodnotu, která je předmětem samostatného rozhodování obchodní korporace, slouží jí při vytváření zisku a při plnění dluhů (nikoliv dluhů společníků).“⁶⁹

3.2.1 Dělení předmětů vkladu

Základním dělením předmětů vkladu bude bezpochyby dělení na vklady peněžité a vklady nepeněžité, jak ostatně stanoví zákon o obchodních korporacích v § 15 odst. 3.

Peněžitým vkladem se rozumí peníze, a to jak české, tak zahraniční, a jak hotovost, tak bezhotovostní peněžní prostředky a elektronické peníze.⁷⁰

Nepeněžitým vkladem je jakákoliv penězi ocenitelná věc. Věc je definována v ustanovení § 489 OZ, jako vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Z tohoto pohledu bychom mohli nepeněžité vklady dále dělit na předměty vkladů

- movité a nemovité,
- určené genericky nebo individuálně,
- zastupitelné a nezastupitelné,
- dělitelné a nedělitelné,
- hmotné a nehmotné, apod.

Zákon o obchodních korporacích upravuje rozdílně vnášení předmětů vkladu pro věci movité a nemovité. U movitých rozlišuje na hmotné⁷¹ a nehmotné.⁷² Speciální úpravu dále stanoví v ustanovení § 21 pro vnášení závodu nebo jeho části a pro vnášení pohledávek.

Dalším typem nepeněžitého vkladu je poskytnutí či poskytování služeb a provedení či provádění prací. Ačkoliv to je v § 17 odst. 3 výslovně zakázáno, zvláštní úprava veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti stanoví z tohoto omezení výjimku. Společník veřejné obchodní společnosti může splnit vkladovou povinnost provedením nebo prováděním práce nebo poskytnutím nebo poskytováním služby, pokud to připouští společenská smlouva, za podmínek v ní uvedených a se souhlasem

---

⁶⁹ ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 31.

⁷⁰ ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 35-36.

⁷¹ Ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

⁷² Ustanovení § 20 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb.

všech společníků. Toto platí podle ustanovení § 121 ZOK obdobně i pro komplementáře komanditní společnosti. Aby takto mohl splnit svou vkladovou povinnost i komanditista, musí to být ve společenské smlouvě výslovně uvedeno. Pokud by bylo ve společenské smlouvě uvedeno pouze obecně, že vkladovou povinnost lze splnit prací nebo službou uplatnilo by se ustanovení § 121 odst. 2 a komanditista by takto splnit vkladovou povinnost nemohl.

Z nové právní úpravy vypadl požadavek na hospodářskou využitelnost předmětu vkladu pro obchodní společnost, „*a ponechává se tak na vůli společníků obchodních korporací, zda nepeněžitý vklad shledají hospodářsky využitelný či nikoliv.*“⁷³

Všechny nepeněžitě předměty vkladů musejí být do kapitálových společností vneseny ještě před vznikem společnosti.

3.2.2 Oceňování nepeněžitých vkladů

Všechny nepeněžitě vklady musí být uvedeny ve společenské smlouvě a oceněny. V osobních společnostech lze ocenění nepeněžitých vkladů provést dohodou mezi zakladateli. I tak si ovšem mohou mezi sebou ujednat, že předmět vkladu bude oceněn znalecky. Pro kapitálové společnosti se vyžaduje posouzení znalce, kterého nově nemusí jmenovat soud, ale postačí, že jej zvolí zakladatelé. Podle ustanovení § 17 odst. 2 ZOK se ocenění nepeněžitých vkladů uvede v zakladatelském právním jednání. Zde vidím drobný problém v tom, že v zakladatelském právním jednání mají být nepeněžitě vklady do kapitálových společností již znalecky oceněny, ale zároveň má být (teprve) určena osoba znalce, která ocenění provede.⁷⁴ Tedy požadavek na určení osoby znalce, který provede ocenění nepeněžitých vkladů, by musel mít pouze deklaratorní účinek, kterým by zakladatelé stvrdili předchozí výběr znalce, který ocenění provedl, anebo je oceněním myšlena pouze dohodnutá výše zamýšleného podílu vkladatele na společnosti s tím, že podle následného odhadu znalce případný rozdíl vkladatel splatí v

⁷³ ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 36.

⁷⁴ Ustanovení § 146 odst. 2 písm. d) zákona č. 90/2012 Sb., „*Společenské smlouva při založení společnosti obsahuje také u nepeněžitého vkladu ... jeho ocenění ... a určení osoby znalce, který provede ocenění.*“ a § 250 odst. 3 písm. c) ve spojení s § 250 odst. 3 písm. d) zákona č. 90/2012 Sb., „*Stanovy při založení společnosti obsahují také ... určení znalce, který provede ocenění nepeněžitého vkladu ... a určení ceny nepeněžitých vkladů při založení společnosti.*“

peněžích ve smyslu ustanovení § 28 ZOK.⁷⁵ Přikláním se spíše k druhé variantě, která mi připadá procesně logičtější. Tomuto názoru také nahrává to, že se znalecký posudek zakládá do sbírky listin obchodního rejstříku, což by v první variantě ztrácelo smysl.

Tato nejasnost vznikla tak, že byl ze zákona vypuštěn požadavek na určení znalce soudem a tato povinnost byla přenesena na zakladatele resp. společníky s tím, že určení osoby znalce musí být zakotveno v zakladatelském právním jednání. Uvedení osoby znalce v zakladatelském právním jednání chápu jako snahu zákonodárce o udržení určité úrovně prokazatelnosti při jeho volbě. Nicméně ve spojení s nedůsledným používáním a zaměňováním pojmů,⁷⁶ to nepůsobí zcela vhodně. I přesto však oceňuji vypuštění požadavku na určení znalce soudem, protože proces konstituování obchodní společností se tímto, i přes výše zmíněné nejasnosti, výrazně zjednoduší a zrychlí.

3.2.3 Splácení a vnášení vkladů

Před vznikem obchodní společnosti se vklady předávají správci vkladů. Movitá věc se vnáší tak, že se předá správci vkladů. Není-li z povahy věci možné předání movité věci (zejm. věci nehmotné), předá se správci vkladů její zachycení na datových nebo jiných nosičích, které zachycují povahu, obsah a jiné skutečnosti důležité pro využití tohoto nepeněžitého movitého vkladu.⁷⁷ Je-li vkladem pohledávka, je vnesena dnem účinnosti smlouvy o vkladu pohledávky uzavřené mezi vkladatelem a správcem vkladů. Právní úprava občanského zákoníku o postoupení pohledávky se použije přiměřeně a vkladatel ručí za její dobytost ze zákona. Vkladatel nemůže do kapitálové společnosti vnést pohledávku za touto společností. Zákon ovšem povoluje započtení pohledávky vkladatele za kapitálovou společností proti pohledávce této společnosti za vkladatelem z titulu vkladové povinnosti za podmínky, že toto započtení bude sjednáno

---

⁷⁵ Srov. ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 50.

⁷⁶ Např. „*ocenění nepeněžitého vkladu znalcem*“ v § 144 odst. 1, § 146 odst. 2 písm. d) a § 250 odst. 3 písm. c) zákona č. 90/2012 Sb; „*cena nepeněžitého vkladu*“ § 144 odst. 2, § 249 a § 250 odst. 3 písm. d) zákona č. 90/2012 Sb; „*částka, na kterou se nepeněžitý vklad oceňuje*“ v § 143 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb.

⁷⁷ Ustanovení § 20 zákona č. 90/2012 Sb.

písemnou smlouvou a její návrh schválí valná hromada.⁷⁸ Tato situace však může evidentně nastat až po vzniku obchodní společnosti.

Pokud je předmětem vkladu obchodní závod (dříve podnik) nebo jeho část, je vnesení účinné dnem účinnosti smlouvy o vkladu, na kterou se použijí přiměřeně ustanovení občanského zákoníku o koupi.⁷⁹

Nemovitá věc se vnáší podle ustanovení § 19 ZOK předáním věci správci vkladu a písemným prohlášením o vnesení nemovité věci s úředně ověřenými podpisy.

Peněžité vklady musí být u kapitálových společností splaceny na zvláštní bankovní účet, který za tímto účelem zřídil správce vkladu.⁸⁰ Z toho vyplývá, že osobní společnosti nemusí mít zvláštní bankovní účet, ani když se k peněžitým vkladům zavážou. Peněžními prostředky na tomto účtu lze před vznikem obchodní společnosti využít pouze k úhradě zřizovacích údajů nebo k vrácení emisních kursů zakladatelům.

Jak již bylo řečeno výše, před vznikem společnosti s ručením omezeným musí být splaceno nebo vneseno alespoň 30 % každého vkladu a celé emisní ážio a u akciové společnosti v souhrnu 30 % jmenovité nebo účetní hodnoty všech upsaných akcií a celé případné emisní ážio a vneseny všechny nepeněžité vklady.

Správce vkladů vydá tomu, kdo je oprávněn podat návrh na zápis do obchodního rejstříku písemné potvrzení o splnění vkladové povinnosti nebo její části. Toto potvrzení se přikládá k návrhu na zápis do obchodní společnosti. Pokud správce vkladů v tomto potvrzení uvede, že byla splacena vyšší část základního kapitálu, než jaká doopravdy byla, ručí správce vkladů věřitelům obchodní společnosti až do výše tohoto rozdílu. Toto ručení zanikne uplynutím pěti let, pokud pohledávka vůči společnosti nebyla uplatněna u soudu.⁸¹

3.2.4 Převod vlastnického práva

Protože založená obchodní společnost ještě nemá právní osobnost, nemůže ani nabývat práva a povinnosti. Proto od vnesení nebo splacení vkladu před vznikem

---

⁷⁸ Ustanovení § 21 odst. 2 a 3 zákona č. 90/2012 Sb.

⁷⁹ Ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb. a ust. § 2175 a násl. zákona č. 89/2012 Sb..

⁸⁰ Ustanovení § 23 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

⁸¹ Ustanovení § 24 zákona č. 90/2012 Sb.

obchodní společnosti rozlišujeme moment, kdy na obchodní společnost přejde vlastnické právo k předmětu vkladu.

U nemovité věci zapsané do veřejného seznamu (katastru nemovitostí) je potřeba, aby vzniklá obchodní společnost podala návrh na zápis jejího vlastnického práva do tohoto veřejného seznamu. Přílohou tohoto návrhu bude i písemné prohlášení vkladatele o vnesení vkladu s úředně ověřenými podpisy, které vkladatel předal správci vkladů podle ustanovení § 19 ZOK. Vlastnické právo k této nemovité věci přejde na obchodní společnost dnem zápisu do katastru nemovitostí. Obdobně se postupuje i u dalších věcí, k nimž se vlastnické právo nabývá zápisem do příslušného seznamu, čili jejich zápis do tohoto seznamu má konstitutivní účinky (např. letadla, zbraně a námořní plavidla).

V případě vkladu obchodního závodu (nebo jeho části) se vlastnické právo k obchodnímu závodu nabývá zveřejněním údaje, že byl uložen doklad (smlouva) o vkladu obchodního závodu do sbírky listin obchodního rejstříku. Vklad vlastnického práva do veřejného rejstříku tím není dotčen, má však pouze deklaratorní povahu.⁸²

Vlastnické právo k ostatním předmětům vkladu přechází na společnost okamžikem vzniku obchodní společnosti. Správce vkladů je povinen předat obchodní společnosti po jejím vzniku všechny předměty vkladů i s jejich plody a užitky, pokud si zakladatelé nedohodli ve společenské smlouvě něco jiného.

Pokud na obchodní společnost vlastnické právo k nepeněžitému vkladu nepřejde, splatí vklad vkladatel v penězích a ve výši, jaká byla dohodnuta v zakladatelském právním jednání a obchodní společnost vrátí vkladateli předmět nepeněžitého vkladu. V případě, že cena nepeněžitého vkladu nedosahuje výše emisního kurzu uvedeného v zakladatelském právním jednání v den, kdy na společnost předmět vkladu přešel, musí vkladatel splnit zbytek vkladové povinnosti v penězích.⁸³

Stane-li se, že obchodní společnost nakonec nevznikne, musí správce vkladů vrátit předměty vkladů nebo jejich části i s jejich plody a užitky vkladatelům. Pokud takto správce vkladů neučiní nebo dojde k zániku předmětu vkladu, může vkladatel

---

⁸² ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 62, a Expertní skupina Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti. Výkladové stanovisko č. 24, ze dne 9. 4. 2014. K nabytí vlastnictví obchodního závodu při jeho koupi nebo vkladu do obchodní korporace. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/Stanovisko_24.pdf.

⁸³ Ustanovení § 28 zákona č. 90/2012 Sb.

požadovat splnění po zakladatelích, kteří za splnění této povinnosti ručí společně a nerozdílně.⁸⁴

3.3 Získání podnikatelského oprávnění

Dalším krokem před vznikem obchodní společnosti je získání živnostenského nebo jiného oprávnění k činnosti, které má být jako předmět činnosti nebo podnikání do obchodního rejstříku zapsána (dále jen „podnikatelské oprávnění“). Bez získání podnikatelského oprávnění nelze tuto podnikatelskou činnost zapsat do obchodního rejstříku.

O získání živnostenského oprávnění žádají za předběžnou společnost podle ustanovení § 10 odst. 4 ŽZ zakladatelé, popřípadě orgány nebo osoby, oprávněné podat návrh na zápis obchodní společnosti do obchodního rejstříku⁸⁵ (k těm více viz kapitola 4.1.1).

K prokázání živnostenského oprávnění slouží podle ustanovení § 10 odst. 3 ŽZ výpis z živnostenského rejstříku, nebo do jeho vydání také stejnopis ohlášení (s prokázáním doručení živnostenskému úřadu) nebo pravomocné rozhodnutí o udělení koncese. Ohlášení živnosti nebo žádost o koncesi se předkládají na tiskopise vydaném Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR.⁸⁶ K tomuto tiskopisu se připojí také doklad o tom, že obchodní společnost byla založena⁸⁷ (tedy opis zakladatelského právního jednání) a doklad prokazující právní důvod užívání sídla.⁸⁸

Živnostenský úřad vydá zadateli resp. ohlašovateli do 5 dnů po udělení koncese nebo po ohlášení živnosti výpis z živnostenského rejstříku. Tím však ještě nevzniká obchodní společnosti živnostenské oprávnění. To vznikne podle ustanovení § 10 odst. 5 ŽZ až dnem zápisu obchodní společnosti do obchodního rejstříku, s podmínkou, že návrh na zápis do obchodního rejstříku musí být podán do 90 dnů od doručení výpisu. Jinak oprávnění propadne.

---

⁸⁴ Ustanovení § 27 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb.

⁸⁵ Ustanovení § 46 zákona č. 304/2013 Sb.

⁸⁶ Ustanovení § 45a odst. 3 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI. Wolters Kluwer ČR [cit. 30. 5. 2014].

⁸⁷ Ustanovení § 46 odst. 2 písm. e) zákona č. 455/1991 Sb.

⁸⁸ Ustanovení § 46 odst. 2 písm. f) zákona č. 455/1991 Sb.

Jiným oprávněním k činnosti pak může být např. oprávnění vydané Českou národní bankou k provozu směnářské činnosti, pojišťovnictví, zajišťovnictví, bankovníctví atp. podle jiných právních předpisů.

Pokud činnost lze podle zvláštních předpisů vykonávat pouze prostřednictvím fyzické osoby, zapíše se tato činnost jako předmět podnikání obchodní společnosti, jen pokud společnost doloží před zápisem do obchodního rejstříku, že obchodní společnost bude vykonávat tuto činnost pouze prostřednictvím oprávněných osob.⁸⁹

3.4 Doložení právního důvodu sídla

Zakladatelé obchodní společnost musí před podáním návrhu na zápis do obchodního rejstříku zajistit prostory, ve kterých bude mít obchodní společnost sídlo. Ačkoliv do společenské smlouvy stačí uvést pouze obec, ve které se sídlo nachází, do obchodního rejstříku je zapotřebí uvést přesnou adresu sídla a k tomu doložit právní důvod užívání těchto prostor.⁹⁰

Právním důvodem může být nájemní smlouva, vlastnické právo (např. pokud je sídlo umístěováno do budovy, jež byla předmětem nepeněžitého vkladu do základního kapitálu) apod. Pro potřeby obchodního rejstříku postačí ale i písemné souhlasné prohlášení vlastníka prostoru, do něž je sídlo umístěováno. Toto prohlášení ovšem nesmí být starší než 3 měsíce a podpisy na něm musí být úředně ověřené.⁹¹

Pro úplnost uvádím, že právní důvod sídla musí být doložen i při žádosti o živnostenské oprávnění podle živnostenského zákona, protože v této fázi ještě není zapsáno v obchodním rejstříku.

---

⁸⁹ Ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 304/2013 Sb.

⁹⁰ NOVOTNÝ op. cit. str. 42.

⁹¹ Ustanovení § 14 zákona č. 304/2013 Sb.

4. Vznik obchodní společnosti

Aby obchodní společnost vznikla a byla legalizována státem, tedy měla právní účinky i vůči třetím osobám, nezúčastněným na společenské smlouvě, musí se zapsat do veřejného rejstříku. Tímto okamžikem pak přestává být pouhou obligací založenou zakladatelským právním jednáním, která zavazuje pouze strany tohoto jednání⁹² a stává se plnohodnotnou obchodní společností s právní osobností.⁹³ Až vznikem obchodní společnosti je oprávněna provozovat podnikatelskou nebo jinou činnost a až tehdy ožívá plně její vnitřní struktura. Nezbytným krokem před vznikem obchodní společnosti je tedy bezesporu podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku. Zmocnění k podání tohoto návrhu vychází ex lege a je zvláštním právním jednáním před vznikem obchodní společnosti, které není třeba dle § 127 OZ převzít na společnost.

4.1 Návrh na zápis do obchodního rejstříku

Pro podání návrhu na zápis obchodní společnosti do obchodního rejstříku se v § 9 odst. 1 OZ stanoví dispozitivní lhůta šesti měsíců ode dne založení obchodní společnosti. Tuto lhůtu lze prodloužit či zkrátit dohodou zakladatelů v zakladatelském právním jednání.

Prodloužení této lhůty není, dle mého názoru, úplně na vůli zakladatelů, ale je omezeno z hlediska nepřiměřeného prodloužení lhůty obecnými ustanoveními občanského zákoníku, a to především výhradou veřejného pořádku, dobrých mravů a zákazu zneužití práv. Podobně zkrácení této lhůty pod hranici, za kterou již není možné stihnout splnit veškeré zákonné požadavky, bude neplatné a použije se podpůrně ustanovení o zákonné lhůtě. Zkrátit či prodloužit lhůtu lze jak při založení obchodní společnosti, tak později změnou zakladatelského právního jednání.⁹⁴

Pro případ nedodržení této lhůty platí nevyvratitelná právní domněnka, že zakladatelé od zakladatelského právního jednání odstoupili. Odstoupení je upraveno v §

---

⁹² ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 22-23.

⁹³ Ustanovení § 118 zákona č. 90/2012 Sb.

⁹⁴ ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 22.

2001 a násl. OZ. Vzhledem k okruhu osob, které podávají návrh na zápis do obchodního rejstříku, však nelze z povahy věci použít ustanovení § 2002, § 2003 a § 2004 odst. 2, 3 OZ. K odstoupení od společenské smlouvy z důvodu nedodržení lhůty k podání návrhu na zápis dochází ex lege s účinky ex tunc a strany si jsou povinny vrátit poskytnutá plnění. Zákon však nebrání odlišnému ujednání v zakladatelském právním jednání, a to jak o následcích nedodržení lhůty k podání návrhu, tak dalších okolnostech, protože právní úprava o odstoupení je dispozitivní.⁹⁵

Dispozitivní šestiměsíční lhůta je novinkou oproti předchozí právní úpravě, kdy byly osoby, které podávají návrh na zápis do obchodního rejstříku, povinny podat návrh do devadesáti dnů od založení společnosti (v případě, že nepotřebovala pro svou činnost oprávnění) nebo od obdržení živnostenského či jiného oprávnění. Pokud tato lhůta nebyla dodržena, nebylo sice možné zapsat obchodní společnost do obchodního rejstříku, ale bylo možné požádat o nové živnostenské oprávnění a podat návrh na zápis do obchodního rejstříku v nové devadesátidenní lhůtě. V tomto je tedy zákon o obchodních korporacích striktnější, přestože sice stanovuje dispozitivní a delší lhůtu pro podání návrhu na zápis, ale v případě jejího překročení již není možné ji prodloužit a obecně dochází k sankci ve formě skončení procesu zakládání obchodní společnosti.

4.1.1 Osoby oprávněné podat návrh na zápis do obchodního rejstříku

Oproti předchozí právní úpravě se přesouvají pravidla pro určení osob podávajících návrh na prvozápis do obchodní společnosti, kdy původně byla úprava obsažena v rámci jednotlivých forem obchodních společností, do jednoho ustanovení v zákoně o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob.⁹⁶ Podle právní úpravy před rekodifikací návrh na zápis veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti podepisovali všichni společníci, návrh na zápis společnosti s ručením omezeným podepisovali všichni jednatele a návrh na zápis akciové společnosti podávalo představenstvo a podepisovali jej všichni členové představenstva. Pouze u akciové společnosti bylo dáno, kdo návrh podává. U ostatních společností bylo pouze výslovně uvedeno, kdo návrh podepisuje, nikoliv kdo jej podává. K tomu judikatura nakonec

⁹⁵ ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 22.

⁹⁶ Ustanovení § 46 zákona č. 304/2013 Sb.

dovodila, že návrh na zápis do obchodního rejstříku podává statutární orgán, nikoliv jeho jednotlivý členové, ti návrh pouze podepisují. A že statutární orgán společnosti je konstituován okamžikem zvolení nebo jiného určení jeho členů v počtu daném zakladatelským dokumentem.⁹⁷ Judikatura tedy dovodila existenci statutárního orgánu ještě nevzniklého právního subjektu.

V odborných kruzích panovaly rozdílné názory na to, kdo vlastně je subjektem podávajícím návrh na zápis do obchodního rejstříku. Například I. Pelikánová uvádí, že je důležité rozlišovat navrhovatele jako právní subjekt a osoby jednající jeho jménem. Tedy pokud zákon stanoví, že jednatele podávají návrh na zápis, nemusí to být chápáno jako určení navrhovatele, ale jako určení jednajících osob.⁹⁸

Odpovědi na všechny výše uvedené nejasnosti a zjednodušení se snaží přinést nová právní úprava. Jak již bylo uvedeno výše, rejstříkový zákon sjednocuje roztržštěnou právní úpravu osob podávajících návrh na prvozápis do obchodního rejstříku do jednoho paragrafu a „*systematicky sceluje pravidla pro podávání návrhů na zápis nově založených obchodních společností s tím, že neřeší otázku, kdo návrh podepisuje, pouze, že návrhy podávají členové statutárního orgánu, resp. tento orgán sám.*“⁹⁹ Podle ustanovení § 46 ZVR tedy podávají návrh na zápis založené veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti všichni její společníci. U založené společnosti s ručením omezeným podávají tento návrh všichni jednatele a u založené akciové společnosti všichni členové představenstva nebo statutární ředitel (v případě monistického systému).

Spory o to, jestli je navrhovatelem založená (předběžná) obchodní společnost nebo její zakladatelé či statutární orgán, dle mého názoru řeší § 17 odst. 2 OZ, který uvádí, že „*zřídí-li někdo právo nebo uloží-li povinnost tomu, co osobou není, přičte se právo nebo povinnost osobě, které podle povahy právního případu náleží.*“ Vzhledem k tomu, že založená obchodní společnost ještě není osobou a stejně tak není osobou ani statutární orgán obchodní společnosti, přičte se tato povinnost dle mého názoru osobám

---

⁹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 8. 1998, sp. zn. 7 Cmo 643/98.

⁹⁸ PELIKÁNOVÁ, I. Obchodní právo. 2. přeprac. vyd. Praha: Codex Bohemia, 2001, 2 sv. ISBN 80-85963-58-21. Str. 184-185.

⁹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, 31-51 s. K § 43 až 48, str. 48. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/databaze/Zaverecna-zprava-RIA-k-navrhu-zakona-o-rejstricich.pdf>.

určeným v § 46 ZVR (zakladatelům nebo členům statutárního orgánu), které budou společně navrhovateli.

V případě, že člen statutárního orgánu nebo zakladatel poruší povinnost podat návrh na zápis ve lhůtě k tomu určené, dojde ke vzniku jeho odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout tímto porušením ostatním zakladatelům.¹⁰⁰

Podle obecného ustanovení § 11 odst. 3 ZVR o návrhu na zápis do obchodního rejstříku může podat návrh na zápis osoba, která na tom má právní zájem, nepodala-li návrh osoba k tomu oprávněná (resp. povinná) do 15 dnů ode dne, kdy jí tato povinnost vznikla. Tedy pokud by byly splněny veškeré okolnosti předcházející podání návrhu na zápis založené obchodní společnosti do obchodního rejstříku, čímž by osobě určené zákonem k podání návrhu vznikla povinnost podat návrh bez zbytečného odkladu a přesto by tak neučinila ani ve lhůtě 15 dnů, mohl by tento návrh podat každý, kdo by osvědčil právní zájem. Jednalo by se například o situace, kdy jeden ze zakladatelů popř. členů statutárního orgánu nespolupracuje nebo nemůže spolupracovat při podání návrhu na zápis. Zde by bylo přišlo na řadu zvážit, zdali je pro obchodní společnost vhodné mít za člena statutárního orgánu nebo zakladatele osobu, která dlouhodobě nespolupracuje nebo spolupracovat nemůže. Sice si pravděpodobně lze představit určité situace, kdy by k takovým okolnostem došlo, na druhou stranu však bude vždy nutné posuzovat případ od případu, aby nedocházelo k samoúčelnému obcházení zákona.

4.1.2 Náležitosti návrhu na zápis do obchodního rejstříku

Tímto jsme určili, kdo a v jaké lhůtě podává návrh na zápis založené obchodní společnosti do obchodního rejstříku a zbývá nám popsat obsahové a formální náležitosti tohoto návrhu. Hmotněprávní i procesněprávní úprava obchodního rejstříku se v souvislosti s rekonstrukcí občanského soudního řádu přesunula z obchodního zákoníku a z občanského soudního řádu do zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Ten tedy obsahuje téměř komplexní úpravu obchodního rejstříku s tím, že některé náležitosti upravují vyhlášky ministerstev. V procesněprávní části rejstříkového zákona

---

¹⁰⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. K § 8 až 10, str. 16.

o řízení o návrhu na zápis se podpůrně použije občanský soudní řád resp. zákon o zvláštních řízeních soudních.¹⁰¹

Náležitosti návrhu na zápis do obchodního rejstříku upravuje vyhláška ministerstva vnitra č. 323/2013 Sb., o náležitostech formulářů na podávání návrhů na zápis, změnu nebo výmaz údajů do veřejného rejstříku a o zrušení některých vyhlášek. Návrh na zápis má formu elektronického formuláře, je umístěn na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti a jeho náležitosti jsou:

- a) označení, že jde o návrh na zápis nebo změnu údajů do rejstříku,
- b) označení rejstříkového soudu,
- c) označení navrhovatele,
- d) označení právnické osoby nebo fyzické osoby – podnikatele, které se zápis týká, a nejde-li o prvozápis, oddíl a číslo vložky spisové značky, pod kterou je osoba vedena,
- e) údaj o tom, zda se v rámci změny navrhuje zápis nebo výmaz údajů,
- f) údaje o skutečnostech, které jsou předmětem návrhu na zápis nebo změnu,
- g) den, ke kterému má být příslušný údaj zapsán,
- h) seznam příloh a
- i) datum a podpis navrhovatele.

Podpis na formuláři v listinné podobě musí být úředně ověřen, formulář v elektronické podobě musí být podepsán uznávaným elektronickým podpisem podle zákona upravujícího elektronický podpis nebo zaslán prostřednictvím datové schránky osoby, jež návrh na zápis podává.¹⁰² Zasílání prostřednictvím datové schránky bude v praxi použitelné pravděpodobně pouze pro společnost s ručením omezeným s jediným jednatelem a pro akciovou společnost s monistickým modelem.

Soudem příslušným k řízení o návrhu na zápis založené obchodní společnosti do obchodního rejstříku je dle § 75 odst. 1 ZVR krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud založené obchodní společnosti (dále jen „Rejstříkový soud“).

Řízení o zápisu založené obchodní společnosti se zahajuje výše popsaným návrhem. Návrh lze vzít zpět. Rejstříkový soud přezkoumá podaný návrh, zdali:

---

¹⁰¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 304/2013 Sb. K § 102 až 108, str. 51.

¹⁰² Ustanovení § 3 vyhlášky ministerstva vnitra č. 323/2013 Sb., o náležitostech formulářů na podávání návrhů na zápis, změnu nebo výmaz údajů do veřejného rejstříku a o zrušení některých vyhlášek. In: ASPI. Wolters Kluwer ČR. [cit. 3. 4. 2014].

- a) nebyl podán osobou, která k návrhu není oprávněna,
- b) byl podán předepsaným způsobem,
- c) obsahuje všechny předepsané náležitosti,
- d) není nesrozumitelný nebo neurčitý,
- e) k němu byly připojeny listiny, jimiž mají být podle zákona doloženy údaje o zapisovaných skutečnostech, a
- f) účel zakládání právnické osoby není v rozporu s ustanovením § 145 OZ.

Pokud návrh obsahuje nějakou z těchto vad, vyzve rejstříkový soud ve lhůtě tří pracovních dnů od podání návrhu navrhovatele k odstranění vad nebo doplnění chybějících listin. K tomu poskytne navrhovateli přiměřenou lhůtu. Pokud navrhovatel nezhojí vady návrhu nebo nedodá chybějící listiny ani ve stanovené lhůtě, rejstříkový soud rozhodne usnesením o odmítnutí návrhu na zápis obchodní společnosti do obchodního rejstříku. V tomto usnesení o odmítnutí musí uvést důvody, které k odmítnutí vedly, včetně poučení, jak lze nedostatky odstranit.

Není-li návrh na zápis rejstříkovým soudem odmítnut, přezkoumává se, jestli skutečnosti, které se do obchodního rejstříku zapisují, vyplývají z listin k návrhu připojených. Dále se zjišťuje, zdali není zvolená obchodní firma obchodní společnosti zaměnitelná s jinou již zapsanou obchodní firmou a zdali není klamavá.

Nyní se cesta rozdvouje na případy, kdy skutečnosti navrhované na zápis mají podklad v notářském zápisu a kdy nemají. V prvním případě se jedná o tzv. přímý zápis a soud přezkoumá, kromě výše uvedených skutečností, jestli splňuje notářský zápis požadavky kladené na něj jiným zákonem. Pokud nezjistí vady, zapíše obchodní společnost do obchodního rejstříku ke dni uvedenému v návrhu, nejdříve však ke dni jeho skutečného provedení. Takto soud učiní, aniž by o tom vydával rozhodnutí.

V druhém případě, tedy nebudou-li splněny požadavky přímého zápisu, rozhodne rejstříkový soud usnesením o vyhovění nebo usnesením o zamítnutí. Pokud rejstříkový soud vyhoví návrhu, zapíše obchodní společnost do obchodního rejstříku po nabytí právní moci ke dni uvedenému v návrhu, nejdříve však ke dni jeho skutečného provedení.

Pro případ nečinnosti rejstříkového soudu a za účelem urychlení rejstříkového řízení, stanoví zákon právní fikci, podle které se považuje navrhovaný zápis za provedený dnem následujícím po uplynutí pěti pracovních dnů od podání návrhu, pokud

rejstříkový soud v této lhůtě neprovede zápis obchodní společnost ani o návrhu nerozhodne. Pokud rejstříkový soud tuto lhůtu zmešká, má povinnost zapsat obchodní společnost do obchodního rejstříku do dvou pracovních dnů ode dne, od kterého se považuje obchodní společnost za zapsanou.

Pokud rejstříkový soud zapíše obchodní společnost do obchodního rejstříku na základě uplatnění právní fikce podle předchozího odstavce nebo na základě přímého zápisu, musí o tomto vyrozumět účastníky řízení a osoby, které se do obchodního rejstříku na základě tohoto zápisu zapisují. Vyrozumění musí být odesláno nejpozději ve lhůtě tří dnů od zápisu.

4.2 Zápis notářem

Odbornou a podnikatelskou veřejností bylo předchozí právní úpravě obchodního rejstříku vytýkáno, že podnikatele fakticky nutí, aby se stejnou věcí, jejíž zákonnost již byla posouzena notářem, se ještě obrátil na rejstříkový soud, který pouze provede formální zápis do obchodního rejstříku. Jde o zbytečně zdlouhavý proces, který zatěžuje zejména menší podnikatele.

Novinkou proto od roku 2014 je možnost nechat zapsat požadované skutečnosti do obchodního rejstříku prostřednictvím notáře, který sepsal podkladový notářský zápis o skutečnostech, které se mají do obchodního rejstříku zapsat. Tímto postupem by se měl proces zakládání a vzniku obchodních společností podstatně zrychlit, zjednodušit a pravděpodobně i zlevnit.

Notář tedy podle nového postupu podle § 108 ZVR provede zápis do obchodního rejstříku, jestliže:

- a) zapisované skutečnosti mají podklad v notářském zápisu pro zápis do veřejného rejstříku nebo v notářském zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby sepsaných podle jiného zákona (dále jen „podkladový notářský zápis“),
- b) podkladový notářský zápis obsahuje vyjádření notáře o tom, že obsah právního jednání je v souladu s právními předpisy a se zakladatelským jednáním právnické osoby, popřípadě že byly splněny formalities nebo právní jednání, ke kterým jsou právnická osoba nebo její orgán povinny, nebo

- c) notáři byly předloženy všechny listiny, které tento nebo jiný zákon požadují pro zápis do veřejného rejstříku nebo pro založení do sbírky listin.

Není přitom jasné, jestli se jedná o kumulativní nebo alternativní podmínky. Spojka „nebo“ v bodu b) naznačuje, že by mělo jít o alternativní výčet. To by však nedávalo ve spojení s ostatními ustanoveními zákona smysl. V odborných člancích se však spíše setkávám s názory, že se jedná o kumulativní výčet podmínek.¹⁰³

Není to však jediná nejasnost vyvstávající v této metodě zápisu do obchodního rejstříku. Sami notáři kritizují a volají po úpravě. Příkladem uvedu některé námitky. Jedná se například o možnost zapisovat do obchodního rejstříku i na základě jiných než vlastních notářských zápisů, neboť notářské zápisy mají vždy stejnou sílu, nehledě na to, jestli je sepsal notář přímo zapisující do obchodního rejstříku či nikoliv. Dále notáři kritizují metodu přenesení této pravomoci ze soudu na notáře, protože ačkoliv jde o přenesení části soudních pravomocí, nemohou notáři například zamítnout návrh na zápis do obchodního rejstříku podobně jako soud. Dalším nedostatkem je, že dle notářské komory není stanoven poplatek za přímý zápis do obchodního rejstříku a s tím související nejasnost plátce poplatku (zda je plátcem notář či klient).

Samostatným problémem je dále promítnutí těchto změn do elektronického systému obchodního rejstříku, který se Česká republika zavázala, kvůli dotacím na jeho vznik, určitou dobu provozovat. Změny systému měli být zpracovány pro kapitálové společnosti do konce března 2014 a do konce srpna měl být systém plně funkční. Zatím jsme se však žádných novinek nedočkali.

Nezbývá tedy než čekat, jak situace pokročí a zdali se dočkáme vytčeného zjednodušení, zrychlení a případného zlevnění zápisů do obchodního rejstříku.

---

¹⁰³ TEJKAL, J., MAYER, J. Nový zákon o veřejných rejstřících. Epravo.cz. 17. 2 .2014 [cit. 2. 6. 2014] Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-verejnych-rejstricich-93518.html>

5. Neplatnost obchodní společnosti

V této kapitole se budu zabývat otázkou neplatnosti obchodních společností, která úzce souvisí se zakládáním obchodních společností. Ačkoliv je obchodní společnost založena právním jednáním, po jejím vzniku se již neuplatní obecná úprava následků vad právního jednání. Vady zakladatelského právního jednání a další porušení zákona při vzniku obchodní společnosti mohou vést po vzniku obchodní společnosti „pouze“ k vyslovení její neplatnosti. Důvodem je především ohled na významnost obchodních společností a mnohost právních vztahů, do kterých tyto obchodní společnosti mohou vstupovat. Při zakládání obchodní společnosti je tedy důležité seznámit se s vadami, které zákon stíhá neplatností obchodní společnosti a těchto vad se vyvarovat.

Neplatnost obchodní společnosti je třeba odlišovat od zrušení obchodní společnosti. Ke zrušení obchodní společnosti dochází z důvodů, které nastávají až poté, co společnost vznikla. Naproti tomu, k prohlášení neplatnosti obchodní společnosti dochází, sice také po vzniku obchodní společnosti, ale z důvodů, které byly přítomny již při jejím zakládání.

Institut neplatnosti obchodních společností byl zaveden do českého právního řádu zákonem č. 370/2000 Sb., který novelizoval obchodní zákoník a některé další předpisy. Důvodem zavedení neplatnosti obchodních společností bylo zapracování Oddílu III „Neplatnost společnosti“ První směrnice.

Účel tohoto institutu spočívá v zachování částečné možnosti odstranit vadně založené a vzniklé obchodní společnosti, ale zároveň ochránit práva osob nabytá v dobré víře, důvěru v zápis v obchodním rejstříku a právní jistotu, jak třetích osob, tak i osob podílejících se na existenci obchodní společnosti.

Obecná úprava neplatnosti právních jednání souvisejících se zakládáním obchodní společnosti podle občanského zákoníku¹⁰⁴ se použije pouze na zakladatelská právní jednání, jejichž platnost či neplatnost je posuzována ještě před vznikem obchodní společnosti samotné. Vznikem obchodní společnosti je autoritativně stvrzena její existence a zákonem svěřena právní osobnost. Po tomto momentě již začnou převažovat

---

¹⁰⁴ Ustanovení § 574 a násl. zákona č. 89/2012 Sb.

již zmíněné zájmy (především na ochraně dobré víry v zápis v obchodním rejstříku) nad obecnými důvody neplatnosti právních jednání.

Neplatnost obchodní společnosti je tedy takový institut, který umožňuje zasáhnout do existence již vzniklé obchodní společnosti v případech, kdy veřejný zájem přesahuje nad zájmy osob, které s obchodní společností již právně jednali a nad důvěrou v zápis do obchodního rejstříku.

Základní kostru pro úpravu neplatnosti obchodních společností stanovuje (od zrušení První směrnice, bez věcných změn) směrnice č. 2009/101/ES. Podle článku 12 směrnice č. 2009/101/ES lze prohlásit obchodní společnost za neplatnou pouze za kumulativního splnění dvou podmínek. První je, že neplatnost může prohlásit pouze soud. Druhá podmínka vyžaduje přítomnost alespoň jednoho z taxativně vypočtených důvodů. Tyto důvody neplatnosti nelze rozšířit ani zákonem, ani výkladem zákona, byť by text zákona odpovídal Směrnici č. 2009/101/ES.¹⁰⁵

Jak již bylo řečeno o neplatnosti obchodní společnosti, může rozhodnout pouze soud. Přičemž tak činí z moci úřední, tedy i bez návrhu, zjistí-li při své činnosti naplnění některého ze zákonných důvodů. Občanský zákoník stanovuje čtyři základní důvody neplatnosti, které se uplatní pro všechny právnické osoby obecně, taxativně v ustanovení § 129 odst. 1 OZ. Jde o případy, kdy:

- a) zakladatelské právní jednání chybí,
- b) zakladatelské právní jednání nemá náležitost nezbytnou pro právní existenci právnické osoby,
- c) právní jednání zakladatelů odporuje § 145 nebo
- d) právnickou osobu založilo méně osob, než je k tomu podle zákona třeba.

Další tři speciální důvody neplatnosti jsou stanoveny, opět taxativně, v ustanovení § 92 odst. 1 ZOK a tyto platí již pouze pro obchodní korporace. Rovněž k těmto důvodům soud přihlíží z úřední povinnosti. Důvody neplatnosti uvedené v ZOK jsou případy, kdy:

- a) společenská smlouva nebyla pořízena v předepsané formě,

---

¹⁰⁵ PELIKÁNOVÁ, I. Komentář k obchodnímu zákoníku: (s přihlédnutím k evropskému právu). 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, 574 s. ISBN 80-86395-99-5. Str. 262.

- b) nebyla dodržena ustanovení o výši nejnižšího splacení základního kapitálu, nebo
- c) soud zjistí nezpůsobilost k právním jednáním všech zakládajících společníků.

Dále zákon o obchodních korporacích specifikuje, co se rozumí pojmem „náležitostí nezbytnou pro právní existenci právnické osoby“ uvedeným v ustanovení § 129 odst. 1 písm. b) OZ. Tím je pro obchodní společnosti pouze uvedení obchodní firmy, výše vkladů, celkové výše upsaného základního kapitálu a předmětu podnikání nebo činnosti.

Účastníkem řízení je obchodní společnost, o jejíž neplatnosti se jedná, a bylo-li řízení zahájeno na návrh, tak je účastníkem také navrhovatel. Věcně příslušnými k rozhodování o neplatnosti jsou dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. a) zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštním řízení soudním, krajské soudy. Místně příslušným soudem je, podle ustanovení § 86 odst. 1, téhož zákona, soud, u něhož je obchodní společnost zapsána v obchodním rejstříku.

Podle ustanovení § 130 OZ poskytne soud před prohlášením neplatnosti z důvodů uvedených v ustanovení § 129 OZ (viz výše) obchodní společnosti přiměřenou lhůtu ke zjednání nápravy, jedná-li se o závadu, kterou lze odstranit. Bude-li však soud rozhodovat o neplatnosti obchodní společnosti, z důvodů obsažených v ustanovení § 92 ZOK, nebude moci dle doslovného jazykového výkladu ustanovení § 130 OZ poskytnout lhůtu ke zjednání nápravy, protože ten odkazuje pouze na taxativní důvody v občanském zákoníku. Takovýto výklad by vedl k přílišnému lpění na formalismu a dle mého názoru, by soudy měly ustanovení § 130 OZ použít analogicky i na důvody neplatnosti v § 92 ZOK a poskytnout přiměřenou lhůtu ke zjednání nápravy, pokud tyto vady budou napravitelné.¹⁰⁶ Domnívám se tedy, i s přihlédnutím k tomu, že je v ustanovení § 92 ZOK, použit zastaralý termín „způsobilost k právním jednáním“, že této části nevěnoval zákonodárce toliko pozornosti, a proto zde došlo k této drobné nepropracovanosti, kterou bude nutné vyložit soudy.

O prohlášení neplatnosti rozhoduje soud usnesením, o jehož povaze není doktrinálně jednotný názor. Například K. Eliáš a J. Dědič zastávají názor, že společnost se nestává neplatnou až právní mocí rozhodnutí soudu, jímž se neplatnost prohlašuje,

---

¹⁰⁶ Viz také T. Dvořák in ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA op. cit., str. 455.

ale je neplatná od samého počátku. Soud tedy pouze deklaratorně neplatnost prohlašuje.¹⁰⁷¹⁰⁸ Proti nim stojí I. Pelikánová, která jejich argumentace vyvrací tím, že dle zákona nemá prohlášení neplatnosti obchodní společnosti vliv na práva a povinnosti, jichž nabyla, proto musí mít toto rozhodnutí soudu konstitutivní povahu.¹⁰⁹ Dle mého názoru nelze na případ neplatnosti obchodních společností takto „násilně“ naroubovat ani jednu možnost. Úprava neplatnosti obchodních společností je natolik specifická, že bych se nesnažil ji usměrnit doprava ani doleva, ale vydal bych se střední cestou a řekl bych, že vada, která způsobuje neplatnost je zde od začátku a rozhodnutí bude v tomto směru deklaratorní. Nicméně v rozsahu nabytých práv a povinností a vstupu do likvidace neplatné společnosti bude toto rozhodnutí konstitutivní.

Následkem prohlášení obchodní společnosti za neplatnou je vstup této společnosti do likvidace, ve které se vypořádá majetek společnosti, vyrovnají dluhy věřitelům a rozdělí se likvidační zůstatek. Právní vztahy, do nichž obchodní společnost vstoupila během své existence popř. ty, které vznikly před jejím vznikem a které pro sebe převzala, nejsou neplatností obchodní společnosti dotčeny a budou řádně vypořádány v likvidaci.¹¹⁰ Neplatností obchodní společnosti nejsou dále zasaženy vkladové povinnosti společníků v takové míře, v jaké to vyžaduje zájem věřitelů na uspokojení jejich pohledávek.¹¹¹

Závěrem této kapitoly se sluší dodat, že omezující právní rámec zrušené První směrnice a ji nahrazující Směrnice č. 2009/101/ES se vztahuje pouze na společnost s ručením omezeným a na akciovou společnost. Český zákonodárce tedy mohl rozšířit důvody neplatnosti u veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti. Nicméně se tak neděje a důvody neplatnosti jsou pro všechny čtyři druhy českých obchodních společností shodné.

5.1 Jednotlivé druhy neplatnosti obchodních společností

---

¹⁰⁷ ELIÁŠ K., DVORÁK T., Obchodní zákoník, Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900, 5. přepracované a rozšířené vydání podle stavu k 1. 11. 2006, Praha: Linde Praha a.s., 2006. 975 s. ISBN 80-7201-624-5. Str. 220.

¹⁰⁸ DĚDIČ 2002 op. cit., str. 575.

¹⁰⁹ PELIKÁNOVÁ 2004 op. cit., str. 265.

¹¹⁰ Ustanovení § 131 zákona č. 89/2012 Sb. a čl. 13 odst. 3 směrnice č. 2009/101/ES.

¹¹¹ Ustanovení § 92 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., a čl. 13 odst. 5 směrnice č. 2009/101/ES.

Jak již bylo řečeno v předchozích odstavcích, obchodní společnost může soud prohlásit za neplatnou jen z důvodů taxativně uvedených v občanském zákoníku a v zákoně o obchodních korporacích. Pro přehlednost uvádím výčet znovu. Soud prohlásí obchodní společnost za neplatnou, pokud:

- a) zakladatelské právní jednání chybí [ust. § 129 odst. 1 písm. a) OZ],
- b) zakladatelské právní jednání nemá náležitost nezbytnou pro právní existenci právnické osoby [ust. § 129 odst. 1 písm. b) OZ],
- c) právní jednání zakladatelů odporuje § 145 [ust. § 129 odst. 1 písm. c) OZ],
- d) právnickou osob založilo méně osob, než je k tomu podle zákona třeba [ust. § 129 odst. 1 písm. d) OZ],
- e) společenská smlouva nebyla pořízena v předepsané formě [ust. § 92 odst. 1 písm. a) ZOK],
- f) nebyla dodržena ustanovení o výši nejnižšího splacení základního kapitálu [ust. § 92 odst. 1 písm. b) ZOK], nebo
- g) zjistí nezpůsobilost k právním jednáním všech zakládajících společníků [ust. § 92 odst. 1 písm. c) ZOK].

Ad a) Absence zakladatelského právního jednání je prvním důvodem neplatnosti obchodních společností vypočteným v občanském zákoníku. Tato vada stíhá neplatnosti ty obchodní společnosti, které vznikly, aniž by měly zakladatelskou listinu, společenskou smlouvu či stanovy.

Jako příklad k tomuto bodu uvádí J. Dědič na prvním místě trochu extrémní případ podvodných zápisů do obchodního rejstříku, kdy určitá osoba získá neoprávněný přístup do systému nebo zneužije svého postavení a zapíše obchodní společnost bez rozhodnutí soudu.¹¹² Vzhledem k novému zavedení možnosti přímých zápisů notářem by však tato raritní situace mohla být výrazně představitelnější. Dalšími důvody, pravděpodobně častějšími, budou především nedostatky konsenzu, projevu nebo vůle stran (násilí nebo pohružka k donucení podepsání) apod.¹¹³

Důležité je odlišovat tuto vadu podle bodu a) od vady v bodě e), která je uvedena v zákoně o obchodních korporacích a která stanovuje neplatnost obchodní společnosti v případě, kdy zakladatelské právní jednání bylo pořízeno, ale nikoliv v

¹¹² DĚDIČ 2002 op. cit., str. 576.

¹¹³ PELIKÁNOVÁ 2004 op. cit., str. 264.

předepsané formě (tj. písemně s úředně ověřenými podpisy a u kapitálových společností ve formě veřejné listiny). Tyto dva případy byly v předchozí právní úpravě uvedeny v jednom bodě [ust. § 68a odst. 2 písm. a) ObchZ]. Nyní však rozdělením těchto vad do dvou zákonů může v praxi docházet k absurdním situacím. Pokud si představíme dvě situace, kdy v prvním případě vznikne obchodní společnost, která nemá zakladatelské právní jednání vůbec nebo má tak zásadní vady, že zakladatelské právní jednání považujeme za neexistující (touto zásadní vadou nejsou ovšem myšleny nedostatky náležitostí, a to i kdyby šlo o podstatné náležitosti¹¹⁴). A v druhém případě půjde o obchodní společnost, která zakladatelské právní jednání sice má, ale nikoliv v předepsané formě (např. neověřené podpisy na společenské smlouvě). Pak podle doslovného jazykového výkladu ustanovení § 130 OZ by bylo možné zhojit vady absence zakladatelského právního jednání, ale vady formální vady zakladatelského právního jednání by napravit možné nebylo. Což mne utvrzuje v tom, že by se ustanovení § 130 OZ mělo použít, a maiori ad minus, i na případy uvedené v ustanovení § 92 ZOK.

Absenci zakladatelského právního jednání tedy bude možné v soudem určené lhůtě zhojit tak, že zakladatelé uzavřou v předepsané formě společenskou smlouvu (resp. stanovy) nebo jeden zakladatel pořídí zakladatelskou listinu (resp. stanovy) v požadované formě a s požadovanými náležitostmi a následně toto zakladatelské právní jednání předloží soudu a dodá do sbírky listin.

Ad b) Druhou vadou způsobující neplatnost obchodních společností je nedostatek náležitosti nezbytné pro právní existenci právnické osoby, která v podstatě kopíruje znění Směrnice č. 2009/101/ES. Těmito náležitostmi se dle ustanovení § 92 odst. 2 ZOK rozumí pro obchodní společnosti pouze uvedení obchodní firmy, výše vkladů, celkové výše upsaného základního kapitálu a předmětu podnikání nebo činnosti. Pokud jedna z těchto náležitostí bude chybět, půjde o důvod způsobující neplatnost obchodní společnosti. Nicméně jedná se o relativně lehkou napravitelnou vadu. Nedostatek jiných náležitostí obchodní společnosti nebude mít na její platnost či neplatnost vliv.

Ad c) Oproti předchozí právní úpravě a Směrnici č. 2009/101/ES (kde důvodem neplatnosti obchodní společnosti je protiprávní předmět podnikání nebo pokud předmět

---

¹¹⁴ Viz PELIKÁNOVÁ 2004 op. cit., str. 264.

podnikání odporuje veřejnému pořádku) zvolil zákonodárce jinou konstrukci, ve které odkazuje na ustanovení § 145 OZ, které zakazuje založit právnickou osobu, jejímž účelem je porušení práva nebo dosažení nějakého cíle nezákonným způsobem a demonstrativně vypočítává některé zakázané účely založení právnických osob. Těmi jsou zejména:

- a) popření nebo omezení osobních, politických nebo jiných práv osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení,
- b) rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti,
- c) podpora násilí nebo
- d) řízení orgánu veřejné moci nebo výkonu veřejné správy bez zákonného zmocnění,
- e) a dále je zakázáno založit právnickou osobu ozbrojenou nebo s ozbrojenými složkami, ledaže se jedná o právnickou osobu zřízenou zákonem, již zákon ozbrojení nebo vytvoření ozbrojené složky výslovně dovoluje nebo ukládá, nebo o právnickou osobu, která nakládá se zbraněmi v souvislosti se svým podnikáním podle jiného právního předpisu, anebo o právnickou osobu, jejíž členové drží nebo užívají zbraně pro sportovní nebo kulturní účely či k myslivosti nebo k plnění úkolů podle jiného právního předpisu.

Toto pojetí bude dle mého názoru poněkud problematické, protože není zcela jasné, jestli nebude rozšiřovat dosah článku 12 písm. b) bod ii) Směrnice č. 2009/101/ES, který míří pouze na protiprávní podnikání a na rozpor s veřejným pořádkem.

Ad d) V tomto bodě je opět znatelný lehký posun ve formulaci. Dříve shodný text převzatý z První směrnice, že v rozporu se zákonem je počet zakladatelů nižší než dva, byl v souvislosti s rekonstrukcí a snížením minimálního počtu zakladatelů u kapitálových společnostech upraven tak, že za neplatnou může být prohlášena ta společnost, kterou založilo méně osob, než je k tomu podle zákona třeba.

Ad e) Jedná se o první důvod neplatnosti obchodní společnosti, který je uveden v zákoně o obchodních korporacích a není tedy obecný pro všechny právnické osoby. Jedná se o případy, kdy u zakladatelského právního jednání nebyla dodržena zákonem předepsaná forma. Nejčastěji půjde o situace, kdy zakladatelské právní jednání u osobních společnostech nebude mít úředně ověřené podpisy nebo u kapitálových

společností nebude vyhotoveno formou veřejné listiny. Mohli by ale nastat i případy, kdy by zakladatelské právní jednání existovalo, ale pouze v ústní formě.

Ad f) Směrnice č. 2009/101/ES hovoří v článku 12 písm. b) bod iv) o situaci, kdy nebyla dodržena ustanovení vnitrostátních právních předpisů vztahujících se na minimální splacení základního kapitálu. Kdežto v zákoně o obchodních korporacích se hovoří pouze o ustanovení o výši nejnižšího splacení základního kapitálu. Je tedy možný i výklad, že by neplatností podle zákona o obchodních korporacích byla postižena i obchodní společnost, ve které by si zakladatelé v zakladatelském právním jednání dispozitivně ujednali vyšší minimální částku splacení základního kapitálu. Takový výklad by ovšem byl v rozporu s účelem Směrnice č. 2009/101/ES a bude třeba jej odmítnout.¹¹⁵ To ovšem neplatí pro osobní společnosti, na které se Směrnice č. 2009/101/ES nevztahuje. Mohla by tedy nastat situace, při které by soud vyložil ustanovení § 92 odst. 1 písm. b) tak, že by do jeho působnosti zahrnul i ustanovení společenských smluv, které by se týkaly minimální výše splaceného základního kapitálu. Což by nebylo správné, protože pokud je třeba trvat na nějaké minimální výši splaceného základního kapitálu, mělo by to být uvedeno v zákoně (jako je tomu u kapitálových společnostech), nikoliv to stíhat neplatností obchodní společnosti.

Ad g) Posledním vadou způsobující neplatnost je nezpůsobilost k právním jednáním všech zakládajících společníků. Formulace vychází téměř doslova ze Směrnice č. 2009/101/ES, a působí, že se jí rekodifikace téměř nedotkla. Například proto, že bylo rekodifikací upuštěno od termínu „způsobilost k právním jednáním“ a používá se „svéprávnost“ a spojení „zakládající společníci“ zákon o obchodních korporacích nezná a používá jednoduše „zakladatelé“. Aby mohla být obchodní společnost prohlášena za neplatnou pro tuto vadu, bude třeba, aby nezpůsobilí k právním jednáním byli, nikoliv jeden, nikoliv většina, ale všichni zakladatelé. Záměrně jsem použil termín „nezpůsobilost k právním jednáním“, protože se tím stejně jako zákonodárce vyhýbám problému, který by vyvstal při použití termínu „nesvéprávnost“. Po rekodifikaci soukromého práva již nelze svéprávnosti člověka zbavit, nýbrž pouze omezit. Pokud by tedy zákonodárce použil spojení „nesvéprávnost zakladatelů“, vztahovalo by se to, myslím, pouze na děti tak malé, že ještě nemohou právně jednat. Pokud by zákonodárce použil obrat „omezená svéprávnost zakladatelů“,

---

¹¹⁵ PELIKÁNOVÁ 2004 op. cit., str. 266.

rozšířil by rozsah tohoto ustanovení i na osoby omezeně svéprávně a nikoliv pouze nesvéprávné (tedy nezpůsobilé k právním úkonům, tak jak to upravuje Směrnice č. 2009/101/ES), což by vedlo k neeurokonformnímu výkladu zákona. Snad ještě komplikovanější je situace v případě, že obchodní společnost zakládá právnická osoba. Jak uvádí B. Havel v komentáři: „Protože se spíše domníváme, že svéprávnost není vlastností právnické osoby, neboť ta způsobilost jednat nemá a její vůli nahrazují její orgány, váže se tato povinnost na společníky – fyzické osoby. Budou-li nesvéprávní členové orgánů zakladatelů – právnické osoby – nebude projevena vůle, a nebude zde tedy zakladatelské právní jednání podle § 129 odst. 1 písm. c) NobčZ.“¹¹⁶

5.2 Shrnutí neplatnosti obchodních společností

Úprava neplatnosti obchodních společností chrání především zájmy a dobrou víru třetích osob, které vstoupily s neplatnou obchodní společností do právních vztahů. Zároveň zaručuje státu a osobám, které na tom mají právní zájem, alespoň v nejtěžších případech možnost postihnout obchodní společnosti, které vadně vznikly, a to na úkor právě třetích osob, které s neplatnou osobou již právně jednaly.

Tím, že je neplatnost obchodních společností z velké části upravena v evropských směrnících, nedoznala právní úprava po rekodifikaci soukromého práva kromě výslovného zakotvení lhůty ke zjednání nápravy vad a rozdělením důvodů neplatnosti do dvou zákonů, velkých změn.

Je otázkou, jestli nebylo vhodné zamyslet se nad úpravou promlčení žaloby na neplatnost obchodní společnosti nebo nad úpravou speciální promlčecí lhůty, po jejímž uplynutí by již nebylo možné se neplatnosti dovolat. Po uplynutí například deseti let by již měl převládnout důraz na ochranu práv třetích osob nabytých v dobré víře.¹¹⁷ Ačkoliv tuto možnost zákon výslovně neupravuje, je třeba zamyslet se, zdali by nešlo takový návrh na prohlášení obchodní společnosti zamítnout podle ustanovení občanského zákoníku o dobrých mravech a veřejném pořádku.¹¹⁸

¹¹⁶ ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 210.

¹¹⁷ PELIKÁNOVÁ 2004 op. cit., str. 268.

¹¹⁸ ŠTENGLOVÁ op. cit., str. 17.

Dalším prostorem, který zákonodárce nevyužil, je úprava smluvního vztahu mezi společníky neplatné obchodní společnosti, kterou Směrnice č. 2009/101/ES výslovně svěřuje vnitrostátním zákonodárcům. Neplatnost by se mohla tohoto vztahu dotknout, aniž bychom porušili princip ochrany dobré víry, protože jde o informované subjekty právního vztahu.¹¹⁹

Poslední otázkou, na kterou se mohl zákonodárce více zaměřit, je dle mého názoru rozlišení neplatnosti mezi osobními a kapitálovými společnostmi. Právní úprava Směrnice č. 2009/101/ES se vztahuje pouze na kapitálové společnosti a český zákonodárce tuto úpravu transponoval do českého právního řádu tak, že se ve stejném rozsahu bez omezení ani s výjimkami (kromě výše uvedených výkladových rozdílů) použije i na osobní společnosti, na které tato úprava primárně dopadat nemá. Následkem toho může být zbytečně způsobená neplatnost osobním společnostem, které jsou nejčastěji zřizovány pro potřebu osob často neznalých práva a které nejsou zpravidla tolik ekonomicky významné jako kapitálové společnosti.

---

¹¹⁹ PELIKÁNOVÁ 2004 op. cit., str. 269.

Závěr

Rekodifikační komise si dala za cíl zjednodušit proces konstituování obchodních společností. Tímto směrem také vykročila. Bohužel tento cíl ne všude dotáhla do konce. Největšími neduhy jsou v současnosti zastoupení zakladatele a přímý zápis notáře. Dle mého by bylo také vhodné zamyslet se nad ještě výraznějším zjednodušením tohoto procesu. Například pro jednoduché obchodní společnosti by byla vhodná vzorová společenská smlouva, jejíž vyplnění a ověření podpisů by bylo dostatečným podkladem pro zápis do obchodního rejstříku.

Zejména v procesněprávní oblasti, především co se zákona o veřejných rejstřících fyzických a právnických osoby týče, není bohužel dostatek aktuální literatury, musel jsem tedy být odkázán především na vlastní výklad a starší literaturu. Bez ohledu na to na mě však působí právní úprava tohoto zákona jako nejslabší článek výše uvedené problematiky. Je násilně vytržena z obchodního zákoníku a z občanského soudního řádu a často nepřehledná a nejasná.

Jak uvádí důvodová zpráva *„je třeba však kriticky poznamenat, že stávající (dosavadní, pozn. aut.) systém je poměrně nepružný a administrativně náročný. Podle zprávy Světové obchodní banky Doing Business 2012 se Česká republika nachází až na 138. místě v délce zahájení podnikání, čímž se propadla oproti roku 2011 o 8 míst. Tento neutěšený stav je způsoben jednak poměrně značnou administrativní zátěží při zahajování podnikání, ale také dlouhou dobou věnovanou zakládání obchodních společností. Situace tak vede k rozvoji podnikání v oblasti předzaložených společností (ready made company).“¹²⁰* Zdali se podaří nové právní úpravě toto změnit, ukáže pravděpodobně až praxe a čas. Prorocky však předpokládám, že pokud nebudou novelizovány některé jednotlivé otázky tohoto procesu, tak se zákonodárcem vytčeného cíle těžko dočkáme.

Závěrem bych chtěl zhodnotit dosažení vytčených cílů. Myslím, že se mi podařilo nastínit vcelku podrobně proces založení a vzniku obchodní společnosti a také její neplatnost. Přestože jsem v některých, teoriích dostatečně probraných úsecích, nezacházel do hlubších detailů, povedlo se mi naplnit rozsah diplomové práce, především mými vlastními úvahami postavenými na odborných poznatcích týkajících se předchozí právní úpravy.

---

¹²⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, 31-51 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/databaze/Zaverecna-zprava-RIA-k-navrhu-zakona-o-rejstřicich.pdf>

Dále se domnívám, že jsem v průběhu práce našel několik zajímavých pohledů na věc, které nám nová právní úprava přinesla.

Bohužel jsem však, s ohledem na změnu právních předpisů, nenašel k tématu tolik použitelné judikatury, kolik jsem si původně představoval. Stejně tak to je s odbornou literaturou, která je v době zpracování této práce, spíše srovnáním s předchozí právní úpravou a nejde tak do hloubky, jak by si věc zasloužila (samozřejmě s některými výjimkami). Ani v odborných článcích se mi nepodařilo nalézt významnější zdroje, když ty byly většinou pouhým zákonným popisem.

Seznam zkratek

NŘ nebo notářský řád - Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

ObchZ nebo obchodní zákoník - Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění k 31. 12. 2013.

OSŘ nebo občanský soudní řád - Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

OZ nebo občanský zákoník - Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

První směrnice - PRVNÍ SMĚRNICE RADY, ze dne 9. března 1968, o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření, (68/151/EHS).

Směrnice č. 2009/101/ES - SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2009/101/ES, ze dne 16. září 2009, o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

ZOK nebo zákon o obchodních korporacích – Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

ZVR nebo zákon o veřejných rejstřících právnických osob - Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob.

ZZŘS nebo zákon o zvláštním řízení soudním - Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

ŽZ nebo živnostenský zákon - Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších znění.

Seznam použité literatury a pramenů

Knižní zdroje

DĚDIČ, J. Obchodní zákoník. Komentář. II. Díl. 1. vyd. Praha: POLYGON 2002, 851-1743 s. ISBN 80-7273-071-1.

DĚDIČ, J. Právo obchodních společností. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1998. 407 s. ISBN 80-7175-064-6.

DVOŘÁK, Tomáš. Společnost s ručením omezeným: komplexní pohled na s.r.o. Vyd. 1. Praha: ASPI Publishing, 2002, XXIII, 483 s. ISBN 80-86395-37-5.

ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M. a POKORNÁ, J. Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé. 5. vyd. Praha: Beck, 2005, 617 s. ISBN 80-7179-391-4.

ELIÁŠ K., DVOŘÁK T., Obchodní zákoník, Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900, 5. přepracované a rozšířené vydání podle stavu k 1. 11. 2006, Praha: Linde Praha a.s., 2006. 975 s. ISBN 80-7201-624-5.

HEJDA, J., ČÁP, Z., JAHELKA, P., JOSKOVÁ, L., VANĚČKOVÁ, V., Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně jejich návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání, Praha: Linde Praha a. s., 2013. S. 784. ISBN 978-80-7201-917-5.

NOVOTNÝ, Petr. Nový občanský zákoník: principy a základní pojmy. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2014, 144 s. ISBN 978-80-247-5163-4

PELIKÁNOVÁ, I. Komentář k obchodnímu zákoníku: (s přihlédnutím k evropskému právu). 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, 574 s. ISBN 80-86395-99-5.

PELIKÁNOVÁ, I. Obchodní právo. 2. přeprac. vyd. Praha: Codex Bohemia, 2001, 2 sv. ISBN 80-85963-58-21.

POKORNÁ, J. Obchodní zákoník: komentář. I. díl. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 1079 s. ISBN 978-80-7357-491-8. Str.

ŠTENGLOVÁ I. a kol. Zákon o obchodních korporacích: Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013. 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3.

PELIKÁNOVÁ I., ZAHRADNÍČKOVÁ, M, VÍT J., PLÍVA S., PŘIBYL, Z. a ČERNÁ S. Obchodní právo. 2. přeprac. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998, 571 s. ISBN 80-85963-58-2.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8.

Internetové zdroje

ČERVINKA Michal, Novinky v zastoupení podle NOZ. Epravo.cz. 2014 [cit. 30. 5. 2014]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/novinky-v-zastoupeni-podle-noz-94217.html>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ze dne 3. února 2012. 598 s. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích. 92 s. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>

Důvodová zpráva k zákonu č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, 31-51 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/databaze/Zaverecna-zprava-RIA-k-navrhu-zakona-o-rejstricich.pdf>

Statut veřejné prospěšnosti zamítnut. ipravnik.cz. 16. 9. 2013 [cit. 25. 3. 2014]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/aktuality/art_8609/status-verejne-prospesnosti-zamitnut.aspx

TEJKAL, J., MAYER, J. Nový zákon o veřejných rejstřících. Epravo.cz. 17. 2. 2014 [cit. 2. 6. 2014] Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-verejnych-rejstricich-93518.html>

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Formation, incorporation and invalidity of a business corporation.

Resumé

Cílem mé diplomové práce s názvem „Založení, vznik a neplatnost obchodní společnosti“, je popis složitého dvoufázového procesu konstituování obchodní společnosti. V souvislosti s rekodifikací civilního práva se zaměřuji na změny, které rekodifikace přinesla, upozorňuji na její nedostatky a snažím se navrhnout možná řešení. Cílem práce není být návodem pro potenciální zakladatele, nýbrž jednotlivé fáze probrat spíše z teoretického hlediska a s ohledem na proběhlé změny. V práci se dále nezabývám obecnými otázkami týkající se obchodních společností a ani procesem založení a vzniku evropské společnosti a evropského hospodářského zájmového sdružení.

Diplomová práce je rozdělena do pěti kapitol, která se každá zabývá jiným stádiem či otázkou týkající se konstituování obchodní společnosti. Kapitoly se dále člení do podkapitol, které podrobněji rozebírají jednotlivé fáze.

První kapitola obsahuje obecný úvod a základní popis problematiky. Kapitola druhá se zabývá především požadavky na osobu zakladatele, jeho postavením a také charakterem zakladatelského právního jednání. Ve třetí kapitole práce řeší především problematiku jednání předběžné společnosti a dalších osob v období mezi založením a vznikem obchodní společnosti. Ve čtvrté kapitole se probírá postup zápisu obchodní společnosti do obchodního rejstříku a její vznik. Pátá kapitola se zabývá neplatností obchodní společnosti, z důvodu vad vzniklých při jejím konstituování.

Při tvorbě této práce jsem postupoval především pomocí metod výkladu právních předpisů, neboť relevantní zdrojů, které by šly do hloubky problému, bylo v době zpracování této práce málo. V práci nacházím nedostatky nové právní úpravy především v nesplnění úkolů, které si zákonodárce zadal. Jedná se například o snahu snížit administrativní zátěž zakladatelů jak při založení, tak při vzniku obchodní společnosti. Pozitivem, který však nová právní úprava přináší, je vypuštění některých omezujících požadavků na zakladatele při zakládání obchodní společnosti.

Abstract

The aim of my thesis titled "Formation, incorporation and invalidation of the business company" is a description of a complicated two-stage process of establishment of a business company. In connection with the recodification of civil law the thesis focuses on the changes that recodification brought, points out its weaknesses and tries to propose possible solutions. The aim of this work is not to be a guide for potential founders, but rather to discuss the different phases from the theoretical point of view and with regard to the recent changes. The work also does not deal with general issues relating to business companies and even the process of establishing a European company and European Economic Interest Grouping.

The thesis is divided into five chapters, each of them dealing with different stage or question of the establishment of a business company. The chapters are further subdivided into sub-chapters that discuss the individual phases in detail.

The first chapter provides a general introduction and a basic description of the discussed topic. The second chapter deals mainly with the requirements of the founder, his position and the nature of the founding legal action. In the third chapter the thesis mainly addresses the issue of legal action of the preliminary business company and other people in the period between the foundation and the incorporation of the business company. The fourth chapter discusses registration procedure of the company in the Commercial Register and its incorporation. The fifth chapter deals with the invalidity of the business company, caused by defects in constitution of the business company.

While creating this work I proceeded mainly by using methods of interpretation of the law, because there were only few of relevant resources that were sufficiently detailed at the time of making this work. The applicable law has attempted to accomplish the objectives set by the enactor, but some of them have not been fulfilled. This includes efforts to reduce the administrative burden of the founders either in the establishment or in the incorporation of the business company. A positive aspect that the new legislation brings is the omission of certain restrictive requirements of the founder in the establishment the business company.

Klíčová slova

Založení obchodní společnosti.

Vznik obchodní společnosti.

Neplatnost obchodní společnosti.

Formation of a business corporation.

Incorporation of a business corporation.

Invalidity of a business corporation.